

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**KÜÇÜLEN KONUTLARIN DÖNÜŞEBİLEN MOBİLYALARLA
ÇOK FONKSİYONLU KULLANIMLARI İÇİN ÖNERİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fulya BAYAT

**Mimarlık Anabilim Dalı
Mimarlık Programı**

ARALIK, 2023

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**KÜÇÜLEN KONUTLARIN DÖNÜŞEBİLEN MOBİLYALARLA
ÇOK FONKSİYONLU KULLANIMLARI İÇİN ÖNERİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fulya BAYAT
(Y2213.050025)

Mimarlık Anabilim Dalı
Mimarlık Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ufuk Fatih KÜÇÜKALİ

ARALIK, 2023

ONAY FORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak “KÜÇÜLEN KONUTLARIN DÖNÜŞEBİLEN MOBİLYALARLA ÇOK FONKSİYONLU KULLANIMLARI İÇİN ÖNERİLER” adlı çalışmanın proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (.../.../2023)

Fulya BAYAT

ÖNSÖZ

Yoğun çalışma temposunda bana zaman ayırarak, tecrübe, sabrı ve bilgisi ile yüksek lisans tezimi yönlendiren danışman hocam Prof. Dr. UFUK FATİH KÜÇÜKALİ' ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Aralık, 2023

Fulya BAYAT

KÜÇÜLEN KONUTLARIN DÖNÜŞEBİLEN MOBİLYALARLA ÇOK FONKSİYONLU KULLANIMLARI İÇİN ÖNERİLER

ÖZET

Sosyo-kültürel ve ekonomi alanlarındaki değişimlerin 21. yüzyılın ilk yirmi yılında konut anlayışına etkileri bu çalışma kapsamında araştırılmıştır. Çok sayıda toplu konut yapılması ve bu çalışma kapsamında hepsinin incelenebilmesi mümkün olmadığından 21. yüzyılın ilk yirmi yılında İstanbul'da yapılan Optimist Residence, Avangart İstanbul ve İdealist Cadde toplu konutları örnek olarak incelenmiştir.

Toplam 5 bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde tezin amacı, kapsamı, araştırma yöntemi ve kavramlar ele alınarak açıklanmıştır. İkinci bölümünde; sosyal, kültürel, ekonomik yapıdaki değişimler ile teknoloji alanındaki gelişmeler ve bunların konut tasarımına etkileri araştırılmıştır. Üçüncü bölümde sosyo-kültürel ve ekonomik yapıdaki değişimlerin ve teknolojideki gelişmelerin etkisi ile konutların nasıl küçülmekte olduğu ele alınmıştır. Küçülen konutların planlama yöntemleri, iç mekân ve mobilya tasarım yöntemleri araştırılmıştır. Dördüncü bölümde, İstanbul'da yapılan konutlardan örneklem olarak seçilen Optimist Residence, Avangart İstanbul ve İdealist Cadde toplu konutları incelenerek değerlendirme yapılmıştır.

Sosyal, kültürel ve ekonomik alanlardaki gelişmelerin, refah sağlayamadıkları durumlarda ailelerin dolayısı ile konutların küçülmesine neden oldukları ve incelenen küçülen konutlarda kullanılan mobilyaların ailelerin değişik ihtiyaçlarını karşılayamadıkları tespit edilmiştir.

Küçülen konutlar için tasarlanan/üretilen mobilyaların ailelerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için çok fonksiyonlu ve kompakt olmaları gerektiğinin saptanması üzerine beşinci bölümde, incelenen örnek küçük konutların dönüşebilen mobilyalarla çok fonksiyonlu kullanımları için öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyo Kùltürel Değişim Ve Konut, Teknolojik Gelişim Ve Konut, Ekonomik Değişim Ve Konut, Küçülen Konut, Dönüşebilen Mobilya

RECOMMENDATIONS FOR MULTIFUNCTIONAL USE OF SHRINKING HOUSES WITH TRANSFORMABLE FURNITURE

ABSTRACT

Impacts of the changes in socio-cultural and economic fields to the understanding of housing in the quarter of the 21st century have been investigated within the scope of this study. Due to the number of collective housing projects, it is not possible to examine all of them within the scope of this study, therefore Optimist Residence, Avangart İstanbul, and İdealist Cadde projects undertaken in İstanbul in the first quarter of the 21st century are chosen as data samples.

In the first chapter of the study, which consists of a total of 5 chapters, the purpose, scope, research method, and concepts of the thesis are explained. In the second chapter; changes in social, cultural, and economic structure, developments in the field of technology, and their effects on housing design are investigated. In the third part, how the changes in socio-cultural and economic structure and developments in technology caused houses to shrink is discussed. The planning methods of the shrinking houses, interior space, and furniture design methods have been investigated. In the fourth chapter, Optimist Residence, Avangart İstanbul, and İdealist Cadde collective housing projects, which were selected as samples from the residences built in İstanbul, were examined and evaluated.

It has been found that if developments in social, cultural, and economic fields don't increase living standards they cause families, and in turn, houses to shrink, moreover, the furniture in the sample shrinking houses can not accommodate the various needs of the families.

After determining that the furniture designed/produced for shrinking houses should be multifunctional and compact in order to meet the various needs of families, recommendations were developed in the fifth chapter for the multifunctional use of the sample small dwellings with convertible furniture.

Keywords: Socio-Cultural Change And Housing, Technological Development And Housing, Economic Change And Housing, Shrinking Housing, Transformable Furniture

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
I. GİRİŞ	1
A. Tezin Konusu.....	1
B. Konu İle İlgili Daha Önce Yapılan Çalışmalar.....	2
C. Tezin Amacı ve Kapsamı.....	4
D. Araştırmanın Yöntemi	6
E. Kavramlar ve Tanımlar.....	6
II. KONUT TASARIMINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	10
A. Sosyal Yapıdaki Değişimler	10
B. Kültürel Yapıdaki Değişimler.....	14
C. Ekonomik Yapıdaki Değişimler	18
D. Teknoloji Alanındaki Gelişmeler	21
E. Değerlendirme	24
III. SOSYO-KÜLTÜREL YAPIDAKİ DEĞİŞİMLERİN KONUT TASARIMINA ETKİLERİ.....	27

A. Küresel Kentlerde Küçülen Konutlar	27
1. Kentleşme ve Konut İlişkisi.....	28
2. Mikro Konut Kavramı.....	29
B. Küçülen Konutlarda Mekân Anlayışı	31
1. Kısıtlı Mekân Kavramı ve Gelişimi.....	32
C. Küçülen Konutlarda İç Mekân Tasarım Yöntemleri ve Hareketli Duvarların Kullanımı	34
1. Genişleyebilirlik.....	34
2. Bölümlenme.....	35
3. Fonksiyonel Değişim	36
D. Küçülen Konutlarda Mobilya Tasarım Yöntemleri.....	37
1. Esnek ve Dönüşebilir Akıllı Mobilya Kavramı	37
2. Küçülen Konutlarda Mobilya Anlayışı.....	39
a. Depolanabilirlik	39
b. Katlanabilirlik.....	40
c. Mobilerite (Yer Değiştirebilirlik)	41
d. Modülerlik	42
e. Boyutsal Esneklik.....	43
f. Çok İşlevlilik	44
E. Değerlendirme	45
IV. ÖRNEK TOPLU KONUTLARDAKİ KÜÇÜK KONUTLARIN İNCELENMESİ	47
A. Optimist Residence.....	47
1. Toplu Konut Hakkında Genel Bilgi.....	47
B. Avangart İstanbul.....	51
1. Toplu Konut Hakkında Genel Bilgi.....	51
C. İdealist Cadde	55

1. Toplu Konut Hakkında Genel Bilgi.....	55
D. Değerlendirme	57
V. İNCELENEN KÜÇÜK KONUTLARIN ÇOK FONKSİYONLU KULLANIMLARI İÇİN ÖNERİLER.....	58
A. İncelenen Konutlarda Kullanılabilecek Dönüşebilen Mobilyalar	58
B. Optimist Residence.....	60
C. Avangart İstanbul.....	66
D. İdealist Cadde	70
VI. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	74
VII.KAYNAKÇA	77
ÖZGEÇMİŞ.....	83

KISALTMALAR LİSTESİ

- GYO** : Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1. Dönüşebilen Mobilya Örnekleri.....	58
---	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Sedad Hakkı Eldem, Ahmed Ağaoğlu Konutu 1938 / Geleneksel Türk Evi Planı 1954	17
Şekil 2. Eski Evlerde Geniş Aile Sedir Düzeni / Sofa	17
Şekil 3. Sofalı Ev Plan Tipleri.....	18
Şekil 4. Genç Odalarındaki Ekonomik Değişim	20
Şekil 5. Hong Kong Kapsül Evler	21
Şekil 6. Nagakin Kapsül Kulesi, Tokyo, K. Kurokawa	23
Şekil 7. Akıllı Ev Sistemleri.....	24
Şekil 8. Mikro Konut Örneği	31
Şekil 9. Açılır Kapanır Balkon.....	35
Şekil 10. Ayırıcı Duvar.....	36
Şekil 11. Esnek Mobilya Tasarımları	38
Şekil 12. Esnek ve Dönüşebilir Mobilya	39
Şekil 13. Kütüphaneli Bazalı Çekyat/ Katlanabilir Sandalye.....	39
Şekil 14. Depolanabilir Mobilya Örneği	40
Şekil 15. Katlanabilir Mobilya Örneği	41
Şekil 16. Yer Değiştirebilirlik Örneği	42
Şekil 17. Modüler Mobilya Örneği	43
Şekil 18. Çok İşlevlilik Örneği.....	45
Şekil 19. Optimist Residence	48
Şekil 20. 1+0 Daire Planları	48

Şekil 21.	İncelenen A Blok 17 Numaralı Daireden Görünüşler.....	49
Şekil 22.	1+1 Daire planı.....	49
Şekil 23.	İncelenen A Blok 355 Numaralı Daireden Görünüşler.....	50
Şekil 24.	Avangart İstanbul.....	51
Şekil 25.	1+0 Daire Planları.....	52
Şekil 26.	İncelenen B Blok 44 Numaralı Daireden Görünüşler.....	52
Şekil 27.	1+1 Daire planı.....	53
Şekil 28.	İncelenen B1 Blok 96 Numaralı Daireden Görünüşler.....	54
Şekil 29.	İdealist Cadde.....	55
Şekil 30.	1+1 Daire Planları.....	56
Şekil 31.	İncelenen B Blok 3'den Görünüşler.....	56
Şekil 32.	İncelenen A Blok, 17 Numaralı Dairenin Önerilen Planı Kapalı ve Açık Hali.....	60
Şekil 33.	A Blok 17 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Yatak Yerine Önerilen; Gündüz Çalışma Masası Akşam Yatağa Dönüşebilen Mobilya Kullanımı K.5 Kamera Açısı A1.....	60
Şekil 34.	A Blok 17 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit TV Yerine Önerilen, Kendi Ekseni Etrafında Dönebilen Çok İşlevli TV Kullanımı K.6 Kamera Açısı A2.....	61
Şekil 35.	A Blok 17 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Yatak Yerine Önerilen, Dönüşebilen Yatak Kullanımı K.7 Kamera Açısı A3.....	62
Şekil 36.	A Blok 17 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Masa Yerine Önerilen, Katlanabilir Masa ve Sandalye Kullanımı K.8 Kamera Açısı A10.....	63
Şekil 37.	İncelenen A Blok, 355 Numaralı Dairenin Önerilen Planı Kapalı ve Açık Hali.....	64
Şekil 38.	A Blok 355 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Kanepe Yerine Önerilen, Gündüz Kanepe Akşam Yatağa Dönüşebilen Mobilya Kullanımı K.4 Kamera Açısı A6.....	64

Şekil 39.	A Blok 355 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Masa Yerine Önerilen, İhtiyaca Göre Genişleyebilen Masa Kullanımı K.5 Kamera Açısı A4	65
Şekil 40.	A Blok 355 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Sandalye Yerine Önerilen, İçerisinde Katlanır Sandalye Depolanabilen Çok İşlevli Dolap Kullanımı K.4 Kamera Açısı A5	65
Şekil 41.	A Blok 355 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Yatak Yerine Önerilen, Dönüşebilen Yatak Kullanımı K.6 Kamera Açısı A3.....	66
Şekil 42.	İncelenen B Blok, 44 Numaralı Dairenin Önerilen Planı Kapalı ve Açık Hali.....	66
Şekil 43.	B Blok 44 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Kanepeler Yerine Önerilen, Gündüz Kanepeler Akşam Yatağa Dönüşebilen Mobilya Kullanımı K.3 Kamera Açısı A6.....	67
Şekil 44.	B Blok 44'de Kullanılan Sabit Tek Kişilik Yatak Yerine Önerilen, Gündüz Çalışma Masası Gece Yatağa Dönüşebilen Çok İşlevli Mobilya Kullanımı K.4 Kamera Açısı A9	67
Şekil 45.	İncelenen B1 Blok, 96 Numaralı Dairenin Önerilen Planı Kapalı ve Açık Hali.....	68
Şekil 46.	B1 Blok 96 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Kanepeler Yerine Önerilen, Gündüz Kanepeler Akşam Yatağa Dönüşebilen Mobilya Kullanımı K.4 Kamera Açısı A6.....	68
Şekil 47.	B1 Blok 96 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Sehpa Yerine Önerilen, Genişleyebilen ve Yüksekliği Ayarlanabilen Sehpa Kullanımı K.5 Kamera Açısı A8	69
Şekil 48.	B1 Blok 96 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Yatak Yerine Önerilen, Gündüz Çalışma Masası Akşam Yatağa Dönüşebilen Rafli Mobilya Kullanımı K.6 Kamera Açısı A7	69
Şekil 49.	İncelenen B Blok, 3 Numaralı Dairenin Önerilen Planı Kapalı ve Açık Hali.....	70

Şekil 50. B Blok 3 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Kanepenin Yerine Önerilen, Gündüz Kanepenin Akşam Yatağına Dönüşebilen Mobilya Kullanımı K.3 Kamera Açısı A6.....	70
Şekil 51. B Blok 3 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Yatak ve Dolap Yerine Önerilen, Dönüşebilen Yatak ve Çalışma Masasına Dönüşebilen Dolap Kullanımı K.4 Kamera Açısı A3 – A11.....	71

I. GİRİŞ

A. Tezin Konusu

20. yüzyılın ikinci yarısının ardından hızlı bir şekilde yaşanan sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik alanlardaki gelişmeler bütün dünyada büyük bir değişimi beraberinde getirdi (Türksel ve Bensghır, 1997). Bu değişimin sonucunda kişilerin yaşam alanları olan ve hayatlarının belirli bir zamanını geçirdiği “konutun” işlev ve sahip olduğu fonksiyonlarda değişmekte ve dönüşmektedir. Konut, bulunduğu dönemin yükünü ve izlerini içinde barındıran ve zaman zaman bu izleri üreten bir tasarım nesnesi olarak toplumun ekonomik, politik, sosyal ve kültürel evrelerini günümüze kadar aktarabilmektedir (Akçaova, 2019).

Toplumlardaki sosyal, kültürel ve ekonomik farklılıklar 21.yy.’a gelindiğinde artık daha net bir şekilde mekânda kendini göstermektedir. Mekânlar tasarlanırken sosyo-kültürel verilerden ve kullanıcı kimliğinden yararlanılarak tasarımı yapılmaktadır. Sürekli bir gelişim içerisinde olan teknolojik alanlarda mekân ve mobilya anlayışına büyük ölçüde yansımaktadır. Değişen ekonomik koşullar ve yoğun çalışma hayatı ile birlikte evde geçirilen vakit insanlar için daha önemli hale gelmekte ve teknolojideki son gelişmeler insanların evden çalışmalarını yürütmesini olanaklı hale getirmektedir.

Evlerin küçülmesine ve “evbüroları’nın kullanımının artmasına paralel ev mobilyalarında özellikle esneklik, genişleyebilirlik ve çok işlevlik giderek önem kazanmaktadır. Çalışmanın konusu 21.yy’ın ilk yirmi yılında yapılan toplu konutların planlamalarını, iç mekân tasarımlarını etkileyen faktörlerin tespit edilmesi ve küçülen konutların dönüşebilen mobilyalarla çok fonksiyonlu kullanımları için önerilerin yapılmasıdır.

B. Konu İle İlgili Daha Önce Yapılan Çalışmalar

Konu ile ilgili tespit edilen çalışmalar aşağıdaki şekilde kısaca özetlenmiştir:

Alga, (2005) ‘Yaşam Döngüsüne Bağlı Olarak Konut Tasarımını Etkileyen Faktörler’ isimli çalışmasında konutun, değişen ihtiyaçlara cevap verebilmesi için, içinde gelişebilecek tüm eylemlere göre tasarlanması gerektiği anlatılmıştır. Çalışmanın temel amacı konutların zaman içerisinde değişimi, gelişimi ve esnekliğini koruyabilmesi ile bu konularda yaşayan ailelerin ihtiyaçlarını, karşılayabilmesi ve tercihleri doğrultusunda şekillendirebildiği konut tasarım yaklaşımı oluşturmaktır. Çalışmanın sonucunda önemli olan noktanın ideal büyüklükten ziyade ideal konut tasarımı olduğu görüşüne ulaşılmıştır.

Seçer, (2006) ‘Teknolojik Gelişmelerin Konut İç Mekân Tasarımına Etkisi ve Akıllı Evler’ adlı çalışmasında yaşanan teknolojik gelişmeler ile birlikte toplumsal taleplerin oluştuğu, konutun iç mekânının değişime uğradığı ve teknolojinin konut iç mekânlarında kullanımının sağladığı yararlar incelenmiştir. Çalışmanın amacı, değişen ve gelişen teknolojinin konut iç mekânına olan etkilerinin araştırılması ve toplumun talepleri ve gelişen teknoloji doğrultusunda ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanabilmesinin sağlanmasıdır. Çalışmada 1986-2006 yıllarındaki teknolojik değişimlerin konut iç mekânına olan etkileri örnekler ile analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda teknolojik gelişme ile uyum içerisinde olacak şekilde ihtiyaçların karşılanması için öneriler yapılmıştır.

Tekin, (2007) ‘Alternatif Yaşam Modelleri ve Geleceğin Konutu: Konutun Kavramsal Değişimi ve Dönüşümü’ adlı çalışmasında, 20. yüzyıl ile yeni yüzyıl içerisinde yapılan geleceğin konut projeleri incelemiştir. Tezin amacı gelecekte konut yaşamının nasıl bir kavramsal değişime uğrayacağı ve yaşamların nasıl biçimleneceğini araştırmaktır. Çalışmanın sonucunda sosyal, kültürel, ekonomik, politik, teknolojik ve çevresel faktörlerin konutların 20. yüzyılda uğradığı değişimde etkisinin olduğu ve artan bireysel istek ve arzuların konuta farklı anlamlar kattığına ulaşılmıştır.

Ayanoğlu, (2010) ‘Konut İç Mekân Mobilya ve Donatısında Teknolojik Gelişmelerin ve Değişen Tasarım Kriterlerinin Mekâna Yansıması’ adlı çalışmasında teknolojik gelişmelerin konutun iç mekânlarında bulunan mobilyaya

etkisini ve bu etki sonucu mobilyanın biçimlenişini incelemiştir. Çalışmada, endüstri devrimi bir dönüm noktası kabul edilmiş ve teknolojik alanda ki gelişmelerin konut iç mekân tasarımına yansımalarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Mekânlarda kullanımı gittikçe artan teknolojik ürünlerin bireyselleşen kişileri daha da yalnızlaştırdığı ve teknolojideki gelişim ile birlikte değişen tasarım kriterlerinin konut iç mekânına yansıdığı tespit edilmiştir.

Engin, (2011) yapmış olduğu ‘Günümüz Mobilya Tasarımının Zaman İçinde Değişen İnsan Gereksinimleri Işığında İncelenmesi’ adlı tez çalışmasında mobilyanın değişim süreci insan gereksinimlerinin değişmesine bağlı olarak değiştiği varsayımı göz önünde bulundurularak ilgili yıllarda kullanılan mobilyaların oluşumuna etkileri incelenmiştir. Araştırmada, mobilya tasarımının bugüne ulaşana dek kültürel, sosyal, ekonomik ve teknolojik değişimler ile birlikte pek çok revizyona uğradığından bahsedilmiştir.

Savaş, (2011) yapmış olduğu ‘Kısıtlı Mekân-Mobilya Çözümlerinde Çağdaş Yaklaşımlar’ adlı çalışmasında amaç, boyutsal olarak küçülen mekânlarda iç mimari kaygıları ön planda olacak şekilde kullanıcıya yönelik tasarımları incelemektir. Çalışmada yer alan örnekler değerlendirildiğinde mekânların iç kurgu, donatılar ve mobilyalar ile hacmi kalabalıklaştırmayacak şekilde çok işlevli bir yapıya sahip olması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca çalışmaya göre malzeme, renk ve doku seçimlerinin sade, yalın, doğal ve temel geometrik formlarda kullanılması mekânın kolay algılanabilir ve yaşanabilir olmasını sağlayacaktır.

Gezer, (2014) yapmış olduğu ‘Dar Alanlı Konut Mekânlarında Kullanılan ve Fonksiyonel Esneklik Gösteren Mobilyalar’ adlı çalışmasında mobilyanın boyut-mekân-konut ilişkisi araştırılmış ve iç mekânlarda kullanılan "oturma-yatma", "servis-hizmet", ve "depolama" elemanlarının kullanıcının ihtiyaçlarına göre fonksiyonel esneklik göstererek uygulanabilirliği gözlemlenmiştir.

Özçelik, (2016) yapmış olduğu “Esnek Mekân ve Mobilya Anlayışı İçinde Dönüşebilirlik” isimli tez çalışmasında, dönüşebilirlik kavramının mekân ve mobilya formunu nasıl değiştirdiğinin yanı sıra mekân ve mobilyayı ne ölçekte değiştirdiğini de tespit etme amacı taşımaktadır. Çalışma kapsamında yapılan araştırmalar ve analizler sonucunda özgün mobilya tasarımı ortaya konmuştur.

Gündoğdu, (2019) yapmış olduğu “Nüfus Artışına Bağlı Olarak Yaşam Alanı Değişimi: Dar Alanlı Konutlar” isimli çalışma, dar alanlı konutlarda yalnız bireyler veya kalabalık yaşayan ailelerin kullanıcı gereksinimleri doğrultusunda mekânın nasıl daha fonksiyonel kullanılacağı ve maksimum fayda sağlanması için nelerin yapılması gerektiği cevabına ulaşma amacı taşımaktadır. Çalışma kapsamında, bugün yaşadığımız konutların metrekareleri kriter olarak belirlenmiştir. Çalışmanın örneklemini ise İstanbul ve Kocaeli’nde bulunan dört farklı site ve 40 kullanıcı hanesi oluşturmuştur. Bu çalışma saha çalışmaları ile desteklenmiştir. Çalışmanın hipotezi; dar alanlı evlerde, akıllı fonksiyonel çözümlerle ihtiyaç doğru tespit edildiğinde ve farklı ihtiyaçlara cevap verecek şekilde tasarlandığında mekânın daha yaşanabilir bir hale geleceğidir. Araştırma sonucuna göre mekânlar arası geçişlerde donatı elemanları çok amaçlı, hareketli ve dönüştürülebilir fonksiyonel mobilyalar olarak tasarlanmalıdır.

Literatür taraması ile ulaşılan çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde bu çalışmaların sosyal ekonomik teknolojik faktörlerin konut, iç mekân ve mobilya tasarımına etkileri üzerine olduğu görölmektedir.

C. Tezin Amacı ve Kapsamı

Artan nüfus, insanların bireyselleşmesi, gelir düzeylerinde yaşanan dalgalanmalar, büyük kentler içerisinde çalışma ve yaşama isteği, çekirdek aileye dönüşüm, kentlerde imar alanlarının azalması konutların küçülmesine yol açmaktadır. Daralan mekânlardan olan beklentiler ise geniş mekânların gösterdiği performanstır. Bu beklentilerin karşılanması mekân ve mobilyanın işlevsel ve birbirleri ile uyumlu olarak tasarlanıp kullanılması ile çözümlenebilmektedir.

İnternete dayalı teknolojilerin gelişmesine paralel çoğu kişinin işlerini evden yürütebilmelerine olanak sağlandığından küçük konutlarda “ev büroları /homeoffice” ihtiyacı giderek artmaktadır. Sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarıdaki değişimlerin etkileri sonucu yaşamak için tercih edilen bölge, bütçeye uygun konut büyüklüklerindeki tercihler, bireysel yaşam talepleri ve bu gibi gelişmeler mekân ve mobilya seçimini dolaylı olarak etkilemektedir.

Çalışmanın amacı sosyo-kültürel alandaki gelişmelerin 21.yüzyılın ilk yirmi yılında yapılan konutların tasarımlarına olan etkilerinin tespit edilmesinden sonra

küçülen konutların dönüşebilen mobilyalarla çok fonksiyonlu kullanımları için önerilerde bulunmak. Araştırma alanının çok geniş olması nedeni ile çalışma İstanbul'da 21. yy'ın ilk yirmi yılında yapılan toplu konutların değerlendirilmesi ve bunlar içerisinde örnek olarak seçilen Optimist Residence, Avangart İstanbul ve İdealist Cadde toplu konutlarının analizi ile sınırlandırılmıştır.

Çalışmada elde edilen bulguların, bu alanda araştırma ve mimari proje yapacak olanlara katkısı olacaktır. Çalışma kapsamında belirlenen hipotezler;

- Sosyal, kültürel ve ekonomik alanlardaki gelişmeler refah sağlayamaz ise ailelerin dolayısı ile konutların küçülmesine neden olur.
- Küçülen konutlar için tasarlanan/üretilen mobilyaların çok fonksiyonlu ve kompakt olmaları gerekir.

Çalışmada bu alanda yapılmış ulusal ve uluslararası araştırma raporları, tezler, makaleler ve uygulanmış mimari, iç mimari projeler ve mobilya tasarım örneklerinden yararlanılmıştır. Toplam 5 bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde tezin amacı, kapsamı, araştırma yöntemi ve kavramlar ele alınarak açıklanmıştır. İkinci bölümünde; sosyal, kültürel, ekonomik yapıdaki değişimler ve teknoloji alanındaki gelişmeler araştırılarak değerlendirmeleri yapılmıştır. Üçüncü bölümde sosyo-kültürel ve ekonomik yapıdaki değişimlerin ve teknolojideki gelişmelerin etkisi ile konutların nasıl küçülmekte olduğu ele alınmıştır. Küçülen konutların gelişimi, iç mekân tasarım yöntemleri ve hareketli duvarların mekân oluşturulmasında kullanımı ve mobilya tasarımına etkileri alt başlıkları ile birlikte açıklanmıştır. Dördüncü bölümde, İstanbul'da yapılan konutlardan örneklem olarak seçilen Optimist Residence, Avangart İstanbul ve İdealist Cadde toplu konutlarındaki küçük konutlar incelenerek değerlendirme yapılmıştır.

Beşinci bölümde, incelenen örnekler üzerinden küçük konutların dönüşebilen mobilyalarla çok fonksiyonlu kullanımları için öneriler geliştirilerek sonuç ve öneriler ile çalışma bitirilmiştir.

D. Araştırmanın Yöntemi

Öncelikle teorik çerçeve oluşturulmaya çalışıldı. Bu kapsamda, sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmeler literatür üzerinden araştırılarak bu değişimlerin yansımalarının araştırma konusu olan konut tasarımına etkileri incelendi.

Bu çalışma doküman incelemesiyle yapılan nitel bir araştırma olmasının yanında aynı zamanda incelenen konutlar ile nicel bir araştırma olma özelliği göstermektedir. Doküman incelemesi, spesifik bir konudaki çalışmaları inceleyerek değerlendirme, önceden ulaşılmış bilgileri geliştirme ya da yeni araştırma soru ve konuları oluşturma için kullanılan sistematik bir yöntemdir (Bowen, 2009).

Çalışmada öngörülen hipotezlerin sınanabileceği en uygun şehir, bir metropol olmasından dolayı İstanbul olarak seçilmiştir. 2000’li yıllara gelindiğinde nüfusun artması, arsa stoklarının azalması ile yaşam tarzının değişmesi, insanların daha çok dışarıda vakit geçirmesi, geniş aile kavramından çekirdek aile yapısına dönüşmesi, konut satış fiyatlarının orta düzey gelir gurupları tarafından finanse edilemeyecek düzeylere ulaşması vb. durumlar İstanbul’da küçük konutların artan bir şekilde tercih edilmesine sebep olmaktadır.

Bu bağlamda tezin metodolojisinde, sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik yapıdaki değişimlerin konut ve iç mekân tasarımına etkilerini görebilmek için 21.yy.’ın ilk yirmi yılında İstanbul’da yapılan toplu konutlar üzerinden analizler yapılmıştır. Bu alanda yapılmış ulusal ve uluslararası yayınlar, toplu konut projeleri incelenerek saha çalışmaları yapılmıştır.

E. Kavramlar ve Tanımlar

Konut; insanların barınma gereksinimlerini karşılayan yaşam alanıdır. Hayatın sürekliliği anlamında insan hayatıyla birebir ilişkide olan önemli bir olgudur. Dünyada yer alan çevrelerin çoğu konutlardan oluşmaktadır (Sadıkoğlu, 2016:1). Sürekli değişen/dönüşen konut ve buna paralel olarak değişim içerisinde olan yaşam tarzı, konutun tasarımını etkilemektedir.

Hem tasarım hem de kullanım açısından ele alındığında kültürel ve sosyal değerler ve fikirleri yansıtabilme özelliğine sahiptir (Rapoport, 1977). Konutlar birçok amaca hitap ederler ve bir endüstri olarak nitelendirilebilirler. Çünkü konut, kültürel bir olgudur ve bulunduğu toplumun kültürel değerlerinden etkilenmektedir (Rapoport, 1969).

Rapoport (1980), konutu yerleşme sistemlerinin ayrılmaz bir parçası olarak görmüş, zamana ve mekâna göre konutu değerlendirmiştir. Cooper (1976) ise konutu kişilerin kendilerini güçlü bir şekilde ifade etmelerini sağlayan bir araç olarak görmüştür. Norberg Schulz konutun, kişinin kendini bir yere ait hissetmesini sağladığını aidiyet duygusu verdiği ve bu yerin insanlar için bir anlamı olduğunu vurgulamıştır (Desagis, 2006: 18).

Toplu konut, modernleşme sürecinde meydana gelen değişimler sonucunda ortaya çıkan kitlesel barınma ihtiyacı için geliştirilen konut üretim biçimini tanımlamaktadır. TDK'ya göre ise devletçe planlanan ve devlet kredisiyle belli bir alanda bir arada yapılan toplumsal amaçlı konutlar bütünü olarak nitelendirilmektedir (TDK, 2021). Toplu konut sosyal, ekonomik ve planlama nedenlerinden kaynaklanarak ortaya çıkmıştır (Kılıç, 2006; 42).

1950'li yıllara denk gelen bu dönemde konut yetersizliği sorunun çözümü olabileceği düşünülen toplu konut projesi değerlendirmeye alınmış ve bir politika olarak nitelendirilerek uygulamaya konulmuştur. Toplu konut politikası hem yüksek gelirli insanlara yönelik olarak hem de dar gelirli insanlara yönelik olarak gelişim göstermiştir (Tekeli, 2009; 172).

Küçük konut, hizmet vereceği küçük hane sayısı dikkate alınarak bireyler için optimum kullanım sağlayacak mekânlar olarak ifade edilmektedir (Karamahmetoğlu, 1990). Küçük konutlar dar ve kısıtlılık kavramı içermektedir (Özçelik, 2016; 24)

Dar alanlı konut, kişi başına düşen metrekare veya oda sayısı ile nitelendirilmeyen, küçük metrekareleri olmasına karşın fonksiyonel olan ve kullanıcının hayatını kolaylaştıran çözümler geliştiren evlerdir (Gündoğdu, 2019).

Home Ofis (Ev ofis / Ev Bürosu), Evin belirli bir bölümünü ofise çevirerek iş sürdürülen oda, köşe veya alandır. Kişilerin bir işyerine bağlı olarak, kendi

çabaları ile evlerini ekonomik faaliyete uygun hale getirerek evden çalışması tüm ülkelerde hızla yaygınlaşan bir çalışma şeklidir. (Karakoyun, 2016; 142)

Mekân, insanı fiziksel çevresinden ayıran ve içinde eylemlerin gerçekleştirilmesine uygun olan boşluk, bu boşluğun sınırlandırılmasıyla içeriklerin görsel izlenim ve algısını ortaya çıkaran belirleyici ortamdır. Barınma ihtiyacıyla ilişkili olarak insanların ilk çağlardan günümüze kadar bazı yerlere sığınması gerekmiştir. Farklı ölçeklerde olan bu mekânlar, açık veya kapalı mekân olarak kırsal ve kentsel dokuyu oluşturmuştur (Hasol, 2014).

Konut ve toplu konut kavramlarının yaşam ile ilişkilendirilmesi sonrasında mekân, insanlar için yeni bir arayış ve uğraşı olmuştur. Mekân tarih boyunca felsefenin, doğa bilimlerinin ve sosyal bilimlerin temel konularından biridir. Farklı disiplinler ve farklı mekânsal anlayışlar tarih boyunca birbirinden etkilenmiştir. Mekân üzerine düşünceler geliştirilmeye başlanmıştır.

Yaşama mekânı, insanların aktif yaşamlarının aksiyon ihtiyaçlarını karşılamak için kullandıkları ve genellikle konutun en geniş alanını oluşturan çok amaçlı mekânlardır. Bu mekân, evde yaşayan bireylerin sosyal ihtiyaçları için tasarlanmış, aile üyelerinin bir arada oturup sohbet ettikleri, müzik dinledikleri, televizyon gibi araçlarla dış dünya ile dolaylı olarak iletişim kurdukları yerler olarak tanımlanmıştır. (Başkaya ve Yıldırım, 2006).

Kısıtlı mekânlar, Kişinin yaşamsal faaliyetlerini sürdürdüğü mekânların boyutsal olarak daha küçüğüdür. Sınırlı fiziki alan nedeniyle genellikle açık alan planlaması gündemdedir. Evdeki iyi çözümlenmiş iç donanım elemanları sayesinde yeme, yaşama, uyuma ve çalışma fonksiyonları tek bir donatıyla gerçekleştirilebilir (Özçelik ve Kaprol, 2017).

Mobilya, aslen İtalyanca'dan (mobilia) veya Fransızcadan (mobilier) dilimize geçmiş bir kelimedir. Mobilya TDK'ya göre (2021) genel adı möble olan, yatılan, çalışılan, yemek yenilen, oturulan yerlerin döşenmesine yarayan taşınabilir eşya şeklinde tanımlamaktadır (TDK, 2021).

Değişebilen ve dönüşebilen mobilya, birden fazla ana işlevin tek bir mobilyada toplandığı iki ya da daha fazla ana işlev arasındaki dönüşümün aşırı güç gerektirmeden kolayca yapılabildiği mobilya türüdür. (Özel ve Ürük, 2021).

Bu tür mobilyalar küçük mekânın kullanım sorunlarının çözümü için yaratıcı ve pratik çözümler sunar ve tek parça olarak çeşitli işlevleri kapsayabilir.

II. KONUT TASARIMINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Her toplumlun kendine özgü -toplumsal yapısı bulunmaktadır. Toplumsal yapı fiziki çevresinin biçimlenmesinde etkin olmaktadır. Fiziksel çevrenin çoğunluğunu meydana getiren konut yapıları, toplumun sosyo-kültürel ve ekonomik yapısını yansıtmaktadır. Konut yapılarının şekillenmesinde topoğrafya, iklim koşulları şeklindeki fiziki faktörlerin yanında kullanıcı tercihleri gibi faktörlerde etkili olmaktadır (Azıtepe, Şimşek Tolacı, 2020: 1186). Bu bölümde 21.YYda İstanbul'da yapılan konutların tasarımlarını etkileyen faktörlerden Sosyal Yapıdaki Değişimler, Kültürel Yapıdaki Değişimler, Ekonomik Yapıdaki Değişimler ve Teknoloji Alanındaki Gelişmeler kısaca özetlenmiştir.

A. Sosyal Yapıdaki Değişimler

TÜİK verilerine göre; Türkiye'de yaşamını sürdüren nüfus, 31 Aralık 2021 tarihi ile 84 milyon 680 bin 273 kişiye ulaşmıştır. Yıllık nüfus artış hızı 2020 yılında binde 5,5, 2021 yılında ise binde 12,7 oranına ulaşmıştır. Büyük bir metropol olan İstanbul'un nüfusu, bir önceki yıla göre 378 bin 448 kişi artmış ve 15 milyon 840 bin 900 kişiye ulaşmıştır. Bu veriler incelendiğinde Türkiye nüfusunun %18,71'inin İstanbul'da ikamet ettiği ortaya çıkmaktadır. 2008-2021 yılları arasında İstanbul'daki ortalama hane halkı büyüklüğü şu şekildedir (URL-9);

- 2008 ve 2009 yılı için; 3,8
- 2010 yılı için 3,7
- 2011ve 2012 yılı için 3,6
- 2013 ve 2016 yılları aralığı için 3,5
- 2017 ve 2018 yılları için; 3,4
- 2019 ve 2020 yılları için; 3,3
- 2021 yılı için ise; 3,2'dir.

Türkiye’de toplumsal değişimin başlıca nedenleri; göç, nüfus artışı, kentleşme, modernleşme, teknolojik ve ekonomik alanlardaki gelişmelerdir. Bütün bu değişimler sonucunda insanlar arasındaki ilişkiler, üretim ve mülkiyet ilişkileri, anlamları, değerleri ve kuralları da değişmiştir. Önce kültürel ve sosyal alanda başlayan etkileşim, daha sonra idari-askeri alanda ve ardından mimari alanda kendini göstermiştir (Alga, 2005: 34). Toplumsal değişimler aşağıdaki şekilde derlenmiştir:

Nüfusun Artışı, Aile Yapısının Değişmesi: Geleneksel Türk aile yapısında ev, bütün ailenin bir arada yaşadığı büyük konak veya avlulu evler şeklinde yapılmıştır. Ailenin bütün tanımı, büyükanne ve büyükbaba, çocuklar, damatlar, gelinler ve torunlardan oluşan bir bütünü yansıtmıştır. (Alga, 2005: 34).

1980'den sonra ailelerdeki geleneksel roller büyük ölçüde değişmiştir. Aile artık genellikle dört kişiden oluşan çekirdek aile haline gelmiştir. Son yıllarda evlenme yaşının ertelenmesi ve boşanma oranlarının artmasıyla birlikte tek kişiden oluşan hane sayısında artış olmuştur (Zeylan, 2009: 74). Yalnız yaşam dönemlerinde standart bir evde yalnız olmak, birçok insanın finansal açıdan rahat olmadığı bir seçenektir. Bu aşamada mikro konutlar, sağladığı ekonomik koşullarla (satın alma, kiralama, kullanım, bakım) birçok kullanıcıya yalnız yaşayabilmeyi sağlar. (Arslan Çolak, 2019: 47).

Tıp ve teknolojideki ilerlemeler insanın ortalama ömrünü uzamakta bu da nüfus artışını hızlandırmaktadır (Belentepe, 2019: 24).

Kırsal Kesimden Büyük Kentlere ve Yurt Dışına Göç: Nüfus artışı, göç gibi etmenlerden dolayı kentlerdeki nüfusun hızla artmakta olması sağlıklı bir kentleşmeyi mümkün kılmamaktadır. Kentleşme hızının yüksek olduğu alanlarda ailelerin konut ihtiyaçları da değişkenlik göstermektedir. Çarpık bir kentleşmenin ucuz olması amacı ile altyapısı ve toplumsal donatı alanı olmayan sağlıklı ve doğal afetlere karşı dayanıksız gecekondular üretilmektedir, bunlarda ailelerin konut gereksinimini karşılayamamaktadır (Arıcan, 2010: 16).

Kentleşme ve sanayileşmenin etkisiyle köyden kente göçlerde artışlar yaşanmaktadır. Birçok gelişmekte olan ülkede görüldüğü gibi Türkiye’de de kentler arası göçler görülmektedir. Yüksek doğum ve düşük ölüm oranları da eklendiğinde tüm bu gelişmelerin nüfus dengesini bozduğu görülmektedir.

Kentlere yönelik göçler ile beraber şehirlerin kapsamı ve yoğunluğu da genişlemektedir. Tüm bu sebeplere bağlı olarak Türkiye'nin kentleşme hızı ile birlikte konut ihtiyacı da gün geçtikçe artmaktadır (Belentepe, 2019: 14).

Hızla Artan Nüfus Sebebi ile Altyapıları Yetersiz Kalan Kentler ve Sorunları: Kentlerde artan nüfusun istihdam, konut ve kentsel hizmet ihtiyacını arttırması ile birlikte fiziksel ve sosyal altyapı da yetersiz duruma ulaşmıştır (Kırbaş, 2017:1). Altyapı sorunları özellikle; kanalizasyonun yetersiz kalması, atık ve yağmur sularının bertaraf edilmesi için ızgara sistemlerinin yetersiz olması, caddelerin yeterli genişliğe sahip olmaması şeklinde görülmektedir (Kayan, 2013: 32). Altyapı sorunları kent içi ulaşımı olumsuz etkilerken aynı zamanda halk sağlığını da tehdit etmekte, çeşitli salgın hastalıklara neden olabilmektedir (Göktürk, 1996: 363).

Teknolojideki Gelişmelerin Toplumsal Yaşama ve Çalışma Hayatına Etkileri: Küçükerman'a (1996) göre 1765 yılında İskoç James Watt tarafından buhar makinesinin icadı ile başladığı öne sürülen sanayi devrimi başta İngiltere olmak üzere sonra tüm dünyayı etkilemiştir. Watts'ın bu icadı sonucunda demir, çelik işleme ve kömür çıkarma gibi konularda mekanizasyon, modern ulaşım araçları ve ulaşımda büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Gelişmeler demiryolları, kanallar, oteller ve çelik yapılarla giderek büyüyen şehirlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.” (Engin, 2011: 51).

Göker (1998), sanayi toplumunun dönüşümünü bilgi devrimi olarak tanımlamakta ve bu toplumu bilgi toplumu olarak kabul etmektedir. İngiliz Sanayi Devrimi'nin yol açtığı toplumsal evrimin teknolojik temelini buhar teknolojisi oluşturduğu gibi, günümüz toplumsal evriminin de teknoloji tabanını çağımızın bilişim teknolojisi oluşturmaktadır (Açar, 2004: 14).

Teknolojideki değişim ve gelişimin toplum üstündeki en önemli etkilerinden biri, aile üyelerinin zaman içinde yeni hedeflere yönelik davranış ve eylemlerinin çeşitlenmesi olarak tanımlanabilmektedir. Teknolojinin değişimi ve gelişimi sürecinde bireylerin ihtiyaçları giderek artış göstermektedir. Bu süreç içerisinde yeni bir alan ihtiyacı ortaya çıkmaktadır (Uzel, 2001: 11).

Genel olarak özetlendiğinde; günümüzde birçok alanda olduğu gibi çalışma yaşamında da teknoloji aktif bir belirleyendir. Günümüzde ofisler fabrikaların

yerini, hizmet sektörü ve beyaz yakalılar mavi yakalılarının yerini almaya başlamıştır. Ayrıca teknolojinin çalışma yaşamındaki uygulamaları iletişimi kolaylaştırmış ve işlem hızını saniyelere çevirmiştir. Bu faktörler denetimin uzaktan da yapılabileceği kanıtlamış ve işlerin ofisler hatta ofis dışında evlerde de yapılabileceğini göstermiştir. Bu gelişmeler teknolojinin getirmiş olduğu rahatlıkların sonuçlarıdır (Doru vd.2020:5)

Ekonomi: 20. yüzyıl son çeyrekte sermayenin mekânsal dağılımını etkileyen en önemli neden, ekonomi politikalarındaki değişim olmuştur. 1980 sonrası Türkiye'nin yeni siyasi tercihi, küreselleşen dünyaya dâhil olması açısından önemli olmuştur. Metropol ile değişen hayat tarzı ve yaşam savaşı, ekonomik güç gereksinimi kuvvetlendirmiştir. Önceleri var olan; çalışan erkek, çocuk bakıp, ev işlerini yapan kadın yani çekirdek aile tanımı kültürel değişikliğe uğramıştır. Kadın artık hem sosyal bir statüye sahipken hem de ev ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Bu durum sosyal hayatın ve ev yaşantısının geleneksel kabuğunu kırarak yaşam tarzını değiştirmiştir (Savaş, 2011: 104).

Toplumdaki demografik değişimler; kültürel değerler, sosyal ve zihinsel kalıplarda ve dolayısıyla yaşam ve mekân biçimlerinde önemli değişikliklere neden olabilir. Dünyadaki demografik değişimler geniş ölçekte incelendiğinde, nüfusun ve kentleşmenin arttığı görülmektedir. 1950'lerde belirli etkenlerle başlayan ve kırdan kente doğru yapılan göçler, başlıca sorunlarla birlikte konut ihtiyacına neden olmuştur. Konut sorununun en temel nedeni doğal nüfus artışı ile kırdan kente yapılan göç artışıdır (Belentepe, 2019: 24).

Toplumun en küçük yapı taşı olan ailede meydana gelen değişimler yaşam biçimlerini etkilerken aynı zamanda tüm toplumu ve toplumun yaşam biçimlerini de dönüştürür. Ailede para kazanan bireylerin sayısı artarken, şehirlerde üniversitede okuyan gençlerin sayısında da artış yaşanmaktadır. Çocuklu ve bekâr ebeveynlerin artmasıyla birlikte yeni aile biçimleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Modern toplumlarda çocuğun eğitimi aileden koparılarak eğitim kurumlarında verilmeye başlanmıştır. Konut ve işyeri ayrımı sosyal hayatın içine yerleşmiştir. Kadınların çalışma hayatına katılımı, aile bireylerinin günlük zamanlarının çoğunu ev dışında geçirmelerine neden olmuştur. Sanayileşmiş toplumlarda kent yaşamı, çocuk yetiştirme ve eğitim, kültürel akış, iletişim, iş düzeyi gibi

farklılaşmaları içerir. Kent yaşamı, aralarında anonim ilişkiler bulunan farklılaşmış ve katmanlaşmış sosyal grupları kapsamaktadır.

Toplumun değişen yapısı, sanayileşme, kentleşme ve üretilen konut büyüklükleri gibi birçok etmen aile yapısında etkili olmaktadır. Geniş aileler yerini çekirdek ailelere bırakmaktadır. Her yeni çift geniş aileden ayrı bir ev ve kendi yaşam alanını oluşturmaktadır. Bu durum şüphesiz konut ihtiyacını arttırmaktadır. Birçok ülkede değişim gösteren nüfus, ihtiyaçlara ve sorunlara göre konutsal çareler üretilmesi için önemli bir dinamik oluşturmuştur. Giderek artış gösteren nüfus, konut binalarının dikey olarak gelişmesinde önemli bir etken olmuştur.

Bireyin toplumdaki öznel değişiminin bir sonucu olarak bireyler, hedonist olarak nitelendirilen, bunun yerine gelecekteki birikimlerini tüketen, çalışmak yerine boş zamanlarını değerlendiren ve kimliklerini tüketim doğrultusunda şekillendiren kişilere dönüşmektedir. Bireyler özel hayatlarını oluşturan öznel zamanlarını sosyal hayat, yer, akrabalık ilişkileri gibi konularla düzenlerler. Buradan sonuçla toplumun değişiminin en temelinde bireyin değişimi bulunmaktadır. Bu değişimden sosyal açıdan olduğu kadar kültürel açıdan da kişileri etkilemektedir.

B. Kültürel Yapıdaki Değişimler

Kültür; mekân çalışmalarında kurallar, yaşam tarzları, sosyal ve lokal ritüeller, çevresel ihtiyaçlar, din, aile ve sosyal strüktürü içeren konularla ilgilidir (Lawrence, 1987). Sosyal miras ve gelenekler açısından değerlendirildiğinde kültür, varlığımızın yapısını ve ilişkilerini belirler.

Kültür, sürekliliği insanın öğrenebilmesi yeteneğine dayanmaktadır. Bu kavram tavır ve hareket olarak da nitelendirilebilir. Çünkü bir insanın hareketlerini ve tavırlarını belirleyen olgu, kültür gelenekleridir (Güvenç, 1984). Tüm bunlarla birlikte kültürel faktörlerin konut biçimlenişini de etkilediği görülmektedir. Tarih boyunca insanlar gruplar halinde örgütlenmişlerdir. Aynı coğrafya şartları içerisinde tutarlı, dengeli, bütünlük arz eden, ortak değerleri, sanat, zanaat, beceri ve alışkanlıkları olan ve bunları çeşitli şekillerde nesilden

nesile aktarmış insan topluluklarından kısaca kültür diye söz edilebilmektedir (Gür, 2000).

Tarihsel süreç içerisinde insanoğlu çevresini, yaşamını, ilişkilerini ve geleceğini, içinde yaşadığı çağın ve toplumun kültürel içeriği çerçevesinde düzenlemiştir. İnsanların; barınmak, çalışmak, yaşamak, eğlenmek, rahatlamak veya sosyalleşmek gibi amaçlar için oluşturulan mekânlar da bu eylemlerin gerçekleştiği toplulukların veya toplumların kültürüne göre oluşturulur.

Zaman içinde kültürün değişmesi ve gelişmesiyle birlikte mekân anlayışı da dönüşmektedir. İkel insan için mekân; korunmak, sığınmak, barınmak ya da avlanmak vb. eylemlerin yapıldığı yer anlamına gelirken, modern yaşam biçimini benimsemiş ve kentte yaşamlarını sürdüren insanlar için mekân kullanımı temel ihtiyaçlar dışında, sosyalleşmek, statü göstergesi ya da kimlik kazanma amaçları ile de seçilmiştir. Yaşadıkları, eğlendikleri, ikamet ettikleri, vakit geçirdikleri ve sosyalleştikleri yerler kültürlerinin dinamikleri çerçevesinde düzenlenir. Bu bağlamda milletlerin kişilikli bir toplum olarak gelişebilmeleri için kültürel kimliklerini yeni yaşam ortamlarıyla uyumlu hale getirmeleri önemlidir (Koçak, 2011: 260).

Kültür, farklı yaşam tarzlarını, beklentileri ve konut oluşumunu etkiler. Her topluluğun belirli bir mekân, zaman, anlam ve iletişim anlayışına sahip olması farklı ortamlar yaratmaktadır. Son yıllarda konut üzerine yapılan araştırmalar, toplumsal anlamın ve kültürel değerlerin büyük ölçüde konut organizasyonlarına yansıtıldığını, dolayısıyla farklı kültürlerin kendilerini farklı mekânsal modellerle ifade ettiğini ortaya koymaktadır. Araştırmacılar, yapılı çevrenin kültürü yansıtıp şekillendirirken, kültürel faktörlerin yapılı çevrenin inşasında saklı olduğu fikrinin giderek daha fazla önem kazandığı görüşünde hemfikirdirler (Kırşan ve Çağdaş, 2005). Mekân üretmenin bir aracı olarak kullanılan kültür fikrinden hareketle, edinilen her yeni kültürle farklılaşan kentsel alanlar, kimlikler ve mekânlar üretilir. Günümüz kültürü kalıcı olsa da sürekli ve yeniden üretilmektedir. Dolayısıyla kültürde meydana gelen her değişim, yaşam biçimlerini ve yaşam biçimlerini içeren mekânları dönüştürmekte ve şekillendirmektedir.

Osmanlı döneminden Cumhuriyet'in kuruluşuna kadar mekânların oluşumu geleneksel değerler ışığında devam etmiş ve mekânlar uzun süredir alışılmış olan belli ilkelere göre kurulmuştur. İnsanların fiziksel ve kültürel ihtiyaçlarına göre şekillenen nesnelere düzenlenmesi ve mekânın oluşumu bir bütündür ve eşyaların düzenlenmesi mekânın organizasyonunu, mekânın organizasyonu ise mekânın düzenini ortaya çıkarır. Osmanlı Dönemi konutlarında hareketli mobilyalarla desteklenen, çok amaçlı kullanılabilen sabit mobilyalarla mekân çözümleri sağlanmıştır.

19. yüzyılın sonlarına doğru batılılaşmanın da etkisiyle iç mekânların biçiminde değişimler başlamış, odaların karakterleri farklılaşmış ve kullanım biçimleri değişmiştir. Kanepe ve dolapların yerini daha hareketli mobilyalar almış, odalar yatak odaları, oturma odaları ve yemek odaları olarak ayrılmıştır. 1930'lardan itibaren yaygınlaşan konut inşaatı, yeni mekân düzeninin işaretlerini vermeye başlamış, İstanbul'da modern yaşama hareketlilik devam etmiş ve binalarda homojen olarak dağılan modern üslup kendini İstanbul'da göstermeye başlamıştır. Özellikle 1930'lu yılların başlarında Zeki Sayar, Aptullah Ziya, Celal Esat Arseven ve Seyfi Arkan gibi bazı Türk mimarlar bütüncül olan tasarım fikrini savunmuştur. İç mimari ve mimarinin ayrı bir şekilde ele alınamayacağını savunan bu fikir mimarinin iç ve dış mekânda bir bütün olarak düşünülmesi gerektiği fikridir. Sedat Hakkı Eldem gibi düşünen mimarlar modern mimarinin mekân tasarımını bir bütün olarak ele almanın yanı sıra dönemin uluslararası üslubunun sadece estetik kurallarını değil, geleneksel mimarinin estetik kurallarını da tasarımlarına yansıtmayı uygun görmüşlerdir (Demirarslan, 2018: 35). Sedat Hakkı Eldem ortaya çıkacak milli mimarinin hem geleneksel hem de modern olanı yansıtmayı gerektiğini savunmuştur. Bu nedenle eserlerinde ise büyük oranda geleneksel Türk mimarisinden esinlenmiştir. Ulusal mimariye ilişkin yeniliklerini konut, köşk, saray gibi yapılarda uygulamış, İstanbul Türk Evi'nin sofa, çıkma, saçak, kafes vb. plan öğelerini tasarlamış, çeşitli detaylarını yeni yaşam biçimine uyarlamıştır (Burkut, 2013).

Şekil 1. Sedad Hakkı Eldem, Ahmed Ağaoğlu Konutu 1938 / Geleneksel Türk Evi Planı 1954

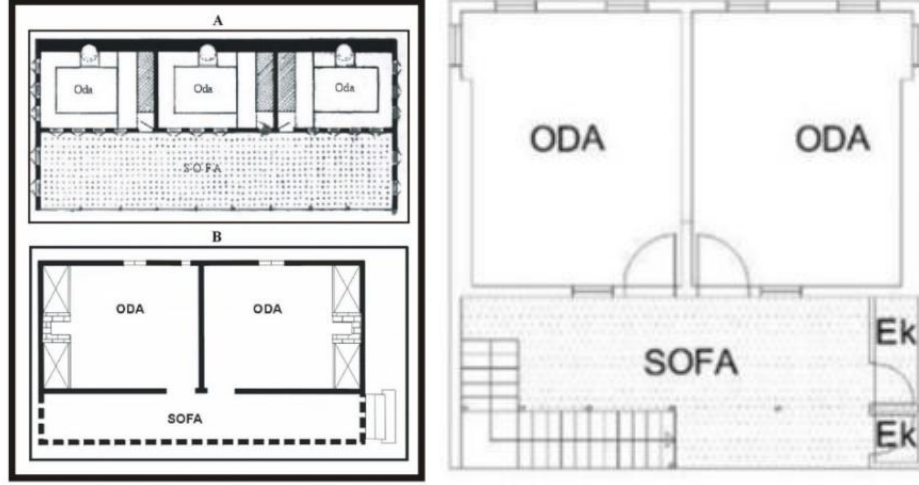
Kaynak: Burkut, 2013

Yeni evler, geleneksel evlerden farklı olarak, çekirdek aile yapısına göre programlanarak, önceden “Odalar” olarak tüm eylemlere yanıt veren mekânların yerini alıyor; "Salon", "Yatak Odası" gibi işlevlerine bağlı olarak kullanılmaya başlanan bir mekân düzeni almıştır. Eski düzende “sofa” olarak tanımlanan hacimler, yerini hol ve koridorlara bırakmıştır. Ancak mekânlardaki değişimler ve yeni yaklaşımlar, modernizmin mimarideki yansımaları kadar hızlı yaşanmamıştır. Erken Cumhuriyet dönemi konutlarındaki mekânsal değişim genel olarak değerlendirildiğinde; batılılaşma ve modern Türkiye yaratma ideolojisinin bir sonucu olarak, toplumun geleneksel düzenden uzaklaşarak büyük bir istekle modern mimariyle inşa edilmiş konforlu yapılara yöneldiği, ancak “modern yaşam” olgusunun sadece imkânları ölçüsünde mekânlara yansımaktadır.

Şekil 2. Eski Evlerde Geniş Aile Sedir Düzeni / Sofa

Kaynak: pinterest.com, 2022

Şekil 3. Sofalı Ev Plan Tipleri

Kaynak: icmimarlikdergisi.com, 2022

21. yüzyıl dinamikleri ve yeni teknolojilerin yaygınlaşması sonucunda mekân kavramında niteliksel ve niceliksel birçok farklılaşmayı beraberinde getirmiştir. Bu farklılaşma, ortak bir tüketim kültürü yaratma çabasıyla beraber her kültürü kapsamayı ve her kültüre ulaşmayı amaçlamaktadır. Bireyler günlük yaşamlarında eylemlerini alışık oldukları doğal ritimde ve birbirleriyle yakın ilişki içinde değil, hızlı, sanal mekânlar ve teknoloji aracılığıyla gerçekleştirirler. Dünya üzerinde ki kültürel farklılıklar, demografik ve coğrafi koşulların etkisi ile oluşur. Toplumların yaşam koşullarının özelliği mobilya sistemlerinin oluşumunu belirlemektedir. (Özkaraman, 2004: 10). Farklı toplumların değişen mobilya tercihleri araştırmacıları mobilya tasarımındaki kültürel etkileri sorgulamaya yönlendirmiştir. Kültürel faktörler, insanların yaşayışlarını etkilediği gibi mimari tercihlerini de etkilemiştir. Tasarımda, kullanıcıların tercihleri ve onlara ne şekilde hizmet edebildiği önemlidir. (Engin, 2011: 43).

Konfor, estetik, statü, tasarım algısı gibi farklı nedenlerle kültürün değiştiği yaşam biçiminde, aynı olgular ekonomik açıdan da değişimin habercisi olmuştur. Mekânsal sınırlamalar kısıtlı iç mekânların ve fonksiyonel mobilya tasarımlarının önemini ekonomik açıdan da artmasına sebep olmuştur.

C. Ekonomik Yapıdaki Değişimler

Sanayileşmenin beraberinde getirdiği seri üretimin gelişmesine paralel olarak büyüyen kentler, ekonomik, sosyal ve siyasal yapıda büyük değişimlere

yol açan köklü dönüşümler arasında yer almaktadır. Şehirlerin kademeli olarak büyümesiyle birlikte ekonomik ve sosyal yaşam da büyük değişimlere uğramıştır. Büyük binalar şehirlerin, şehirler de ülkelerin sembolü haline geldi. İnsanların bugün Tokyo'da, İstanbul'da ya da New York'ta yaşamaları, hayatlarının önemli bir kısmını, işyerlerinde gece gündüz aydınlatılan şehir içi yollarda geçirdiği gerçeğini değiştirmemektedir. İnsanların omuz omuza yaşadığı büyük şehirlerin sorunları, dünya ölçeğinde ele alınmasını zorunlu kılmıştır.

19. yüzyılın ortalarından itibaren Batı Avrupa'nın gelişmiş ülkelerinde ortaya çıkan fiziksel, ekonomik, sosyal ve kültürel sorunların çözümünde kentsel dönüşüm yoluyla önemli başarılar elde edilmiştir. Bu başarıların bir sonucu olarak 1950'lerden sonra az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler kentsel dönüşümü benzer kentsel sorunların çözümünde kullanılabilecek önemli bir araç olarak görmeye başlamışlardır. İlk dönemlerde çöküntü alanlarının fiziki ve ekonomik güçlüklerinin giderilmesi temel amaç iken, 1990'lardan itibaren bölgenin sosyal ve kültürel dezavantajlarının giderilmesi önem kazanmıştır (Göz, 2008: 11).

Her dönemin kendine özgü kentsel gelişimleri ve sonucundaki değişimler konut alanlarının kent içindeki yapılanması ile birebir ilişkili olmuştur. Kentleşme hareketi de, zaman içindeki bir değişimi anlatmaktadır. Türkiye'nin kentleşme politikaları, en genel hatlarıyla 'İmar Planları' ve 'Konut Politikaları' ile takip edilebilir. Türkiye'de bu planlı süreç 1963 yılında ilk beş yıllık kalkınma planı ile başlamıştır. 1980 öncesi dönemde Türkiye'de kentsel ölçekli dönüşümler, hızlı kentleşmeye bağlı olarak artan nüfus ve konut ihtiyacının karşılanamaması ile ortaya çıkmıştır. Bu dönemin hızlı kentleşme sürecinde yasalar ve planlama süreçleri de yetersiz kalmıştır. Özellikle Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında (1973-1977) planlama sürecinin sadece fiziksel bir süreç olmadığı, ekonomik ve sosyal boyutlarının da göz ardı edilmemesi gerektiği ortaya konmuştur (Keleş, 2010).

Ekonomik ve sosyal sınırlamalar sonucunda ortaya çıkan mekânsal sınırlamalar, farklı mekânsal ve mobilya çözümlerini doğurmuştur. Art-Nouveau, Bauhaus, Art Deco, Kübizm gibi akımların etkisiyle pahalı ve zaman alan süslü ve oymalı mobilyalar yerine düz hatlı, sade, fonksiyonel, daha ucuz ve daha yaygın olarak kullanılacak mobilyalar, seçilmeye başlanmıştır (Özçelik ve

Kaprol, 2017). Ekonomik açıdan mekânların küçülmesi mikro konut kavramının gündeme gelmesi mobilya esneyebilen, değişebilen, yer kaplamayan mobilyalar olarak yansımıştır. Eski ranzaların yerini alan daha kullanışlı yatakların altından çıkan ikiz yataklar, baza ve çekmeceler, mutfakta fonksiyonel masalar bu değişimin en belirgin örneklerindedir.

Şekil 4. Genç Odalarındaki Ekonomik Değişim

Kaynak: pinterest.com, 2022

Kentleşme, ekonomik şartlar ve şehirlerde bulunan iş imkânlarından dolayı insanlar kısıtlı olan mekânları tercih etmeye yönelmiştir. Dünyanın başlıca finans merkezlerinden biri olan ve ekonomik zenginliği ile tanınan Hong Kong, 2018 yılında dünyanın en pahalı şehri olarak listelendi. Çin'in en zengin şehri olan bu bölge, nüfus yoğunluğunun en yüksek olduğu yerler arasında yer almaktadır. Bu nedenle Hong Kong'da konaklama sıkıntısı yaşanmakta ve ev fiyatları çok yüksektir. Ucuz kiralık yer arayanlar ise 200-300 dolar gibi bir ücret karşılığında tabuthane denilen yatakhanelerde kalabilirler. Boyutları genellikle 100 cm genişlik, 100 cm yükseklik ve 180 cm uzunluktan oluşur. Tabut ve kafes ev denilen bu mekânlarda insanların daha sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi için yaşam alanı ile ıslak hacim birbirinden ayrılmalıdır. Sıkıştırılmış olan yaşam biçiminde mahremiyet ile birlikte düzenli bir yaşam sağlayabilmek için depolama alanları da oluşturulmalıdır. Bu evlerin daha fonksiyonel hale getirilerek yaşam standartlarının yükseltilmesi mümkün kılınabilir. Ayrıca sıkıştırılmış olan bu evlerin birçoğunda pencere yer almamaktadır.

Şekil 5. Hong Kong Kapsül Evler

Kaynak: pinterest.com, 2022

Mekân örgütlenmelerinde ve mobilya tasarımlarında ekonomi kadar önemli olan bir diğer unsur teknoloji alanındaki gelişmelerdir. Teknolojinin gelişmesi sonucunda kısıtlı iç mekânlarda, işlevsel mobilya tasarımları artmaya başlamıştır.

D. Teknoloji Alanındaki Gelişmeler

Teknoloji kavramı günlük hayatın ayrılmaz bir parçasıdır. Hayatımızı devam ettirdiğimiz birçok alanında teknoloji kullanılmaktadır ve bu yapıların tasarımları da kullanılan teknolojiye göre farklılaşmaktadır. İnsan ve çevre ihtiyacına göre konutların iç mekân tasarımı da değişmeye ve gelişmeye devam etmektedir. Teknolojik değişim, konutun tüm bölümlerinde görülebilmektedir. Gündüz, gece ve ortak bölümlerde yaşanan değişimler bulunmaktadır. Meydana gelen bu değişimler de konuttan beklenen farklı ihtiyaçlara göre değişmektedir (Seçer, 2016)

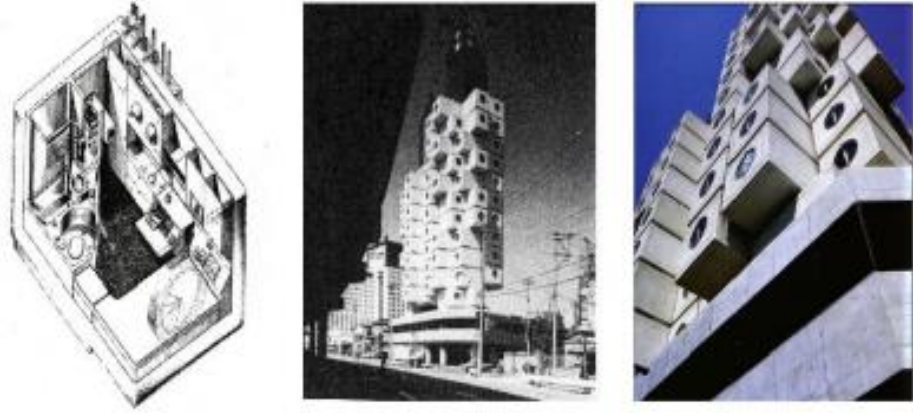
Literatürde teknoloji kavramı üzerine birçok tanım bulunmaktadır. Örneğin; Kongar teknolojiyi, ‘maddi kültür’ olarak nitelendirmiştir. Kültürü tanımlarken ‘insanın yarattıklarının tümü’ şeklinde bir ifade kullanmıştır. (Kongar, 2005).

İnsanların konut sorunlarının çözümünde gösterdikleri evrim çizgisinde konut tasarımları, bulunduğu dönemin ihtiyaçları ve beklentilerine göre şekillenmiştir. Kentleşme ve çevre sorunlarının arttığı küreselleşen dünyada; teknoloji gibi tüm kaynakların üst düzeyde kullanıldığı, farklı kullanıcı ihtiyaçlarına odaklanan çevre dostu konut tasarımlarına ihtiyaç vardır.

Endüstri çağının üretim teknolojisinden etkilenen modernizm, yeni bir estetiğin, çağın ruhuna uygun ve fonksiyon-konstrüksiyon-strüktür birleşiminden ortaya çıkacak olan “makine estetiği” kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu nedenle Le Corbusier, modern çağın çağdaş insanının yaşayacağı evi tarif ederken, evi içinde yaşanan bir makine olarak tanımlamış (Talu, 2018) ve bu yeni anlayış sahada geniş bir uygulama fırsatı kazanmıştır.

20. yüzyılın ikinci yarısında hız kazanan sanayileşme ve teknoloji; nüfusun artışı ve kentleşmeyle ortaya çıkan zararlı atıklar, doğal kaynakların bilinçsiz kullanılıp tüketilmesi doğanın dengesini değiştirmiş ve bunun sonucu olarak giderek artan doğal afetler, yüzünü gösteren iklim değişikliği, doğal enerji kaynaklarının tükenmesi, çevre kirliliği gibi problemlere maruz kalınmıştır. Bu problemlere çözüm olarak enerji üretip tasarruf sağlayacak, bakım, maliyet ve kolaylığı ölçütlerine dikkat edecek sürdürülebilir mimari tasarım ve uygulama yapmak önem kazanmıştır (Kendall, 2018).

Öte yandan 1960'lı yıllarda tüm yaşamsal faaliyetlerini sınırlı hacimli kapsüllerde gerçekleştirerek uzay yolculuğu yapan kozmonotlar ve astronotlar, teknolojideki gelişimin simgesi olmuş ve tasarımcılara rehberlik etmiştir. Araçların şekli ve dış kabukları tasarımcıları etkilemiş, hareketlilik ve değişimin söz konusu olduğu şehirler için çözümlere dönüşmüştür. 1970-1972 yılları arasında Japon metabolistlerinden Kurokawa tarafından tasarlanıp hayata geçirilen Nagakin Kapsül Kulesi, dev mega yapılara sahip olmasa da uzay kapsüllerinden etkilendiği anlaşılıyor. Esneklik, değişkenlik ve hareketlilik kavramlarıyla tasarlanan, yoğunlaşan şehirler ve konut birimleri ile günümüzün çağdaş yaşam tarzlarını destekleyen Nagakin Kapsül Evleri, malzeme ve kutulardan oluşan dış kabukları ile hayata geçirilen sınırlı konut hacimlerinin ilk örnekleri arasında yer almaktadır (Schmal, 2006).

Şekil 6. Nagakin Kapsül Kulesi, Tokyo, K. Kurokawa

Kaynak: Schmal, 2006

Sürdürülebilirlik, esneklik, teknoloji ve hareketlilik kavramlarının 21. yüzyılın temel konut yaklaşımlarını oluşturduğu görülmektedir. Günümüzde konut tasarımında hareket ve esneklik kavramları sıklıkla tartışılmaktadır. Zaman ve hareket kavramlarının değişmesiyle ortaya çıkan yeni yaşam biçimi, dar bir mekânda maksimum yaşam standardı oluşturma gerekliliğini beraberinde getirmiş, iç donanımların ve kompaktlığın azalmasıyla birlikte bağımsız ve hareketli konut tasarımları ortaya çıkmıştır (Kronenburg, 2002).

Günümüz dünyasında konut tasarımında öne çıkan yaklaşımlardan biri de hızla gelişen bilgi, iletişim ve dijital teknolojilerin konut yapımında ve kullanımında yarar sağlamasıdır. Rezidans konfor, sağlık, güvenlik ve tasarrufu sağlamak için kullanılan akıllı sistemler, kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda ideal ortamı oluşturmaktadır. Ayrıca inşaat sektöründe kullanılan yeni teknolojiler, konutun inşaat aşamasında verimliliğini ve yetkinliğini artırmaktadır. Bina bilgi modelleme sistemleri, modüler ve prefabrike yapım yöntemleri, şantiye içinde ve dışında kontrollü süreçlerin gerçekleştirilmesini sağlar (Mora, 2019).

Bilişim teknolojilerinin hızlı gelişimi sonucunda, iletişim teknolojilerinin bilgisayar altyapısı ve kombinasyonları ile birlikte diğer sistemleri izleme ve kontrol edebilme, dışarıdan gelen verileri algılayabilmesi, karar verebilen ve tepki verebilen sistemlerin kullanılmasını mümkün kılmıştır. Akıllı ev sistemleri karmaşık olmakla birlikte birçok alt sistemi birbirine bağlayan senkronize eden bir ana kontrolör tarafından kontrol edilir (Bal, 2017).

Akıllı evlerde iklimlendirme, aydınlatma, iletişim, ses, görüntü, enerji kontrolü ve güvenlik uzaktan kumanda ile sağlanır. Gelişen teknoloji ve günümüzün sunduğu imkânlarla birlikte bu sistemler hayatı daha da kolaylaştırmaktadır. Teknolojik altyapının gelişmesi ve yerleşik etkileşimli kişiselleştirme anlayışının da etkisiyle bu sistemler iç mekân tasarımında yeni bir yaklaşımın doğmasına neden olmuştur. Etkileşimli olarak özelleştirilebilen iç mekânlar, bu sistemler mekânın tasarım aşamasında bir tasarım girdisi olarak düşünülerek, iç mekânla bütünleşerek ve kullanıcının ihtiyaçları dikkate alınarak programlanabilecek şekilde tasarlanmaktadır.

Şekil 7. Akıllı Ev Sistemleri

Kaynak: pinterest.com, 2022

Performans önceden belirlenen kıstasları kapsamaktadır. Ayrıca üzerine düşen mesuliyetin, amacın ve görevin gerçekleştirilmesi için ortaya konulan mal, hizmet veya fikir olarak nitelendirilmektedir (Helvacı, 2002, s.156). Finansal performans ise işletmelerin finansal yapıları, getirileri ve yatırımları gibi sürekliliğini doğrudan etkileyen unsurların finansal gidişatının belirlenmesidir.

E. Değerlendirme

Yapılı çevrenin, gündelik hayatın modernleşmesine ayak uydurabilmesi için bir forma ihtiyacı vardır. Bu değişim sürecinde, modernleşmeden nasibini alarak, günlük yaşamı kolaylaştıracak ve insanların yeni ihtiyaçlarına cevap verecek işlevleri yerine getirecek donanımlar da yenilenecektir. Zamanın hızla önem

kazandığı modern toplumda bu gelişmeler, yaşam birimlerinin anlamsal inşasında etkili olmuştur.

Mobilya şekillendirme süreci, toplumların varlıklarıyla eş değer olarak farklılıklar göstermiştir. Arz-talep dengesinin üreticiye yansması ile üretildikleri dönemlerde farklı kalite standartlarının oluşmasına neden olmuştur.

Yaşanan sosyal, siyasi, ekonomik ve en önemlisi teknolojik değişimler, mimarlığın temel etmenlerinden biri olan mekânın ele alınış ve sorgulanış biçimlerinin değişmesine sebep olmuştur. Böylece tarihsel süreçte, mekân tasarımına yönelik farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır.

1980'lerde dışa açılma ile 1990'larda küreselleşme etkileri mobilyanın şekillenmesine ve sektörün büyümesine yol açmıştır. Konutlarda oluşan farklılaşma ve değişimler mobilya sektörünün, bu doğrultuda mekânlara göre farklı biçim ve tarzda ürün tasarım olanağını doğurmuştur.

Geçmişte reklamlar, insanların bilinçlenmesini ve yaşam alanlarını sürdürdükleri mekânlara kullanışlı ve kaliteli mobilya kullanmalarına teşvik edilmiştir. Fakat 1990'lı yılların başlarında rekabet ortamından doğan birçok ürün çeşidinin piyasada çoğalması ve insanların piyasada oluşmuş ürünleri tüketmeleri için ihtiyaç dışı gereksinimler algısı oluşturularak çoğu reklam kalitesiz ve işlevselliği olmayan ürünlere yönelmiştir.

1990'lar da yaygınlaşan bilgisayar ve internet kullanımı insanların gelişmelerden haberdar olmalarını ve nitelikli bilgilere ulaşmalarını sağlamıştır. İnsanların bilinçlenmesi, tasarım ve tasarımcı olgusunun oluşması, mobilya sektörünün ilerlemesine ve teknolojiyi takip etmesini sağlayarak özgün tasarımlar oluşmasını artırmıştır.

İnternetin kullanımıyla iletişimdeki hız, tasarım ve üretim evrelerinde birbirinden uzak olsalar da, ilgili kişilerin arasındaki diyalog ve tartışmaların vakit kaybı yaşanmadan yayılmasını ve yapılmasını sağlamıştır.

Mobilya sektörünün hızlı gelişmesi ve kısa zamanda ürün çıkarması toplumda bir moda dönüşmüştür. Malzeme kullanımındaki ilerlemeler tasarımcılara ve üreticilere birçok olanak sağlayarak ürün geliştirme ve biçimlendirmede farklı boyutlara götürmüş, kullanışlı, ergonomik değerler ön planda tutularak mobilyanın şekillenmesi sağlamıştır.

21. yüzyıl her gün yeni oluşumlara gebe olan ağ, insanları mekanik bir ordu ile karşı karşıya getirirken, insani değerlerin, toplumsal değerlerin ve kültürel değerlerin tahribine neden olmaktadır.

Teknolojinin devamlı olarak geliştiğini, yenilikler sunduğunu ve hayatı kolaylaştırdığını düşünsek de diğer yandan insanlar yalnızlaşmaya, bağnazlaşmaya, kendi dünyasına çekilmeye, aileden ve akrabalarından tüm bağlarını koparmaya, sağlık ve ruhsal sorunlara yol amaya başladılar.

III.SOSYO-KÜLTÜREL YAPIDAKİ DEĞİŞİMLERİN KONUT TASARIMINA ETKİLERİ

Bu bölümde sosyo kültürel yapıdaki değişimlerin konut tasarımına etkileri, Küresel Kentlerde Küçülen Konutlar, Mikro Konut Kavramı, Küçülen Konutlarda Mekân Anlayışı, Kısıtlı Mekân Kavramı ve Gelişimi, Küçülen Konutlarda İç Mekân Tasarım Yöntemleri ve Hareketli Duvarların Mekân Oluşturulmasında Kullanımı, Genişleyebilirlik, Bölümleme, Fonksiyonel Değişim başlıkları altında ele alınmıştır.

A. Küresel Kentlerde Küçülen Konutlar

İnsanoğlunun ve teknolojinin hızlı gelişimiyle, endüstri devriminden sonra burjuva sınıfıyla orta sınıf arasındaki dengeyi bozmuştur. Zengin kesimin artışı, arz-talep ilişkisini tetikleyerek konut artışına sebep olmuştur. Bu durumun yansımaları göçlerle büyük kentlerin oluşmasına ve popülasyondaki yükselişe sebep olmuştur. Sosyo-ekonomik sebepler ve şehirlerdeki birey sayısının artmasıyla, kişi başına düşen metre karenin azalması, metre kare birim maliyetlerinin de artışına sebep olmuştur. Bu nedendir ki düşük metre kareli dar alanlar önem kazanmış ve bu hacme yönelik yeni yaklaşım ve çözümler, yeni yaşam mekânları ortaya çıkarmıştır. Alışla gelmişin dışında yeni sınırlara sahip ancak istemsizce kısıtlanmış alanlar ortaya çıkmıştır (Savaş, 2011: 30).

Son yılların tasarım yaklaşımlarında önemi daha da belirginleşen esneklik ve değiştirilebilirlik kavramları, artık kentsel ölçekten başlayarak iç mekândaki en küçük donatı unsuruna kadar tüm tasarım disiplinleri tarafından ele alınmaktadır. Toplumların değişen yaşam koşulları, aile yapısındaki değişimler, kullanıcıların zaman içinde değişen talep ve ihtiyaçları, hızlı nüfus artışına bağlı olarak daralan mekânlar konut iç mekânlarının oluşumunu etkilemektedir. Kullanıcıların değişen ihtiyaçlarını karşılamak için mekânların ve ekipmanların çok işlevli kullanımı yaygınlaşmıştır. Aksine esnekliğe ve değişkenliğe izin

vermeyen tasarımlar, hızla değişen ve gelişen toplumsal ihtiyaçlara cevap verememekte, bu da onların fiziksel yaşamlarını tüketmeden işlevsel yaşamlarını sonlandırmasına neden olmaktadır. Bu nedenle mekânların ve ekipmanların kendilerini yeni durumlara esneklikle adapte edebilecek şekilde tasarlanması, mekânların ve ekipmanların daha uzun ömürlü olmasını sağlar.

1. Kentleşme ve Konut İlişkisi

İnsan, dünyada var olma mücadelesi verdiğiinden beri bulunduğu yer ile ilişki kurmuş ve yaşamını sürdürmek için çaba sarf etmiştir. Yaşadığı çevre ve doğa ile ilişkisinin ilk kanıtı, kendisine bir yaşam alanı belirlemesi ve bir mekân üretmesidir. İnsan kendini koruma içgüdüleriyle barınaklar oluşturmaya başlamıştır. Günümüze kadar değişen bu sığınaklar ve çeşitli konut türleri, insanların barınmaya yönelik temel ihtiyaçlarını karşılamıştır. İnsanların mekânla çeşitli ilişkiler kurmalarını sağlayan ve elde ettikleri kazanımları yaşamları boyunca yansıtan fiziksel ortam olan konut, bilişsel bir özelliğe de sahip olup, bireylerin ve toplumların birçok sosyal, kültürel ve davranışsal niteliğini içinde barındırmaktadır. Evler, tarihsel süreç içerisinde doğanın etkilerine, üretim ve tüketim ilişkilerine ve kullandıkları toplumların ihtiyaçlarına göre değişim göstermiş ve zaman içerisinde çeşitli özellikler kazanmıştır.

Kentleşme, konut sorunu ile doğrudan ilişkilidir. Yıllar içerisinde kentleşmenin artması beraberinde göç, gecekondulaşma ve konut gibi birçok sorunu beraberinde getirmiştir. Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde hızlı ve çarpık kentleşme altyapısız ve niteliksiz konutların çoğalmasına neden olmuştur. Konut sorunu temelde bir kentleşme sorunu olarak ortaya çıkmaktadır (Arıcan, 2010: 21).

Toplumların ekonomik yapısının bir göstergesi olan konut aynı zamanda, kent ekonomisinin önemli bir unsurudur. Kentlerin büyük bir kısmını oluşturan konut alanları kentin fiziksel yapısını meydana getiren temel belirleyicilerdendir. Kentin mekânsal olarak gelişiminde etkili olan göç faktörü pek çok kentsel sorunu da beraberinde getirmiştir. Kente olan göçlerin 1990'lı yıllarda yoğunluk kazanmasıyla başlayan konut sorunu günümüze kadar gelmektedir.

Sosyal sorunlarımızın çoğu kentsel kökenlidir. Kentler, parçası oldukları toplumların olumlu ya da olumsuz tüm özelliklerini taşıyan sosyal kurumlardır.

Kentlerin sorunlarına çözüm bulmak ve kentsel yerleşimleri konforlu ve yaşanabilir yerleşimler haline getirmek, bir bütün olarak toplumun genel tarihsel özelliklerinden ve mevcut sorunlarının kaynağı olan yapısal faktörlerden yola çıkılmasını zorunlu kılmaktadır. İnsanların ve toplumların izleyebileceği en gelişmiş ve karmaşık hedefler birliğini içinde barındıran kent, aynı zamanda eksiksiz bir süreçtir. Aynı zamanda kent, yalnızca birbirine eklenen parçaların birliği değil, zamanın farklılaşan ihtiyaçları ve değişen amaçları nedeniyle zaman içinde birbirleriyle hesaplaşarak şekillenen bir kültürler topluluğu ve davranışlar bütünüdür (Koçak, 2011: 260).

Kentleşme, dar anlamda, kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artmasını anlatır. Bu tanımlama daha çok demografik bir nitelik taşımaktadır. Oysa kentleşme olgusu, bir toplumun ekonomik ve toplumsal yapısındaki değişimlerden doğar. Bu kapsamda geniş anlamda bir tanımı belki şu şekilde yapılabilir: Sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir. Kentleşmenin bir yönünü, toplumsal değişme boyutunu yansıtan kentleşme ile kentleşme hareketini karıştırmaktan da sakınmalıdır (Keleş, 2010: 27-28).

Kentleşme insan varlığı kadar eski olmasa da binlerce yıl öncesine dayanan bir olgudur. İnsanoğlu, yaşamsal ihtiyaçlarını karşılarırken, toplumsal iş birliği ve dayanışmanın gerekliliğini ve kolektif yaşamının erdemlerini keşfetmeye başlayınca, tarih boyunca çeşitli aşamalardan ve yapılardan geçen "kentsel" yerleşmelere ulaşmıştır. Kentleşme olgusunun olumluyu olduğu kadar olumsuzu da içinde barındıran dinamik bir süreç olduğuna şüphe yoktur. İki bin yıl öncesinin eşsiz bir estetik ve işlevselliğe sahip olan ve bir anlamda mükemmelliğe ulaşan şehirlerinin yanı sıra, karmaşık ekonomik, sosyal ve ekonomik gelişmeler sonucunda yaşanmaz hale gelen şehirlerin varlığının da bilinen bir gerçektir (Yeter, 2008: 13).

2. Mikro Konut Kavramı

Küçük konutlarda yaşama isteği, artış gösteren nüfus, yükselen arsa değerleri, evrensel ekonomik kriz etkisiyle daha az masrafla ve gereksiz

metrekare fazlalığından kurtulma, toplumun aile yapısı, çalışan nüfus oranı, öğrenci potansiyeli gibi düşüncelerle mimari çözümler, dönüşümlü donatılar geliştirme adına kalabalık kentlerde başlayan çözüm hareketi olarak ortaya atılmıştır. Literatürdeki örneklerden çıkarılan verilere göre 14m²- 20m² arasında değişen boyutlardaki ve içerisinde yaşama, dinlenme, ıslak hacimleri yer alan yaşam alanlarıdır. Mikro konut bir bakıma stüdyo dairelerin yer olarak küçültülmüş, etkin kullanım alanı olarak büyütülmüş bir sürümüdür (Belentepe, 2019: 35)

Mikro konutların temel işlevi, diğer konut türlerinde olduğu gibi barınma ihtiyacını karşılamaktır. Tasarım ve kullanım açısından diğer konut tiplerinden büyük farklılıklar gösterse de iklim, kullanılan malzemeler, teknolojik gelişmeler, arazinin durumu ve ekonomik faktörler açısından değerlendirildiğinde diğer tüm konut tipleri ile aynı mekânsal ve yapısal ihtiyaçlara sahiptir. Sadece metrekare bazında incelendiğinde bir veya iki kişinin yaşayabileceği bireysel yaşam alanını ifade ettiği sonucuna varılabilir (Savaş, 2019: 4).

Nüfusun artması sonucunda şehirlerde yaşanan insan yoğunluğu, kentsel ölçekte konut ihtiyacını karşılamak amacıyla kullanıcıları küçük yaşam alanlarına yönlendirmiştir. Ayrıca aile yapısı, ekonomik durum, çalışan nüfus oranı ve öğrenci potansiyeli dinamikleri de küçük konut üretimini artıran önemli faktörlerdendir.

Şehir merkezinde ve merkeze yakın bölgelerde arsa değerlerinin yüksek olması nedeniyle daha fazla konut alabilmek için projelerde konut metrekarelerinin giderek azaltılması gerekmektedir. Konfor olmasa da alan yetersizliği nedeniyle genişliği feda edilen bu yapılara kullanıcıların ilgi göstermesi, insanların sınırlı alanlarda yaşamaya alıştığının da bir göstergesidir (Belentepe, 2019: 43).

Ekonomik gücü ne olursa olsun, barınma ihtiyacı nedeniyle her insan belirli bir barınma türüne ihtiyaç duyar. Ancak insanların konut tercihlerinin satın alma güçleri ile doğru orantılı olarak değiştiği görülmektedir. Mikro konutlar, normal konutların ortalama beş ila onda biri kadardır. Bu özelliklerinden dolayı maliyet ve zaman açısından daha ekonomik bir konaklama seçeneği yaratmaktadır.

Şekil 8. Mikro Konut Örneği

Kaynak: pinterest.com, 2022

B. Küçülen Konutlarda Mekân Anlayışı

Sanayi devriminden sonra aile bağları ve konut iç tasarımları değişmiştir. Özellikle iş ve ev konularının fiziksel olarak birbirinden ayrılması, iç mekân değişikliklerinin görüldüğü en büyük farklılaşmadır. Ayrıca beslenme gibi ihtiyaçların karşılandığı alanlar ve mekânlar ayrılmıştır. Bu ayrılma sonucunda kullanımına göre farklı özel alanlar oluşturulmuştur (Yıldırım, 2019: 2).

Dar alanlı konutların artmasından dolayı yaşama mekânı mobilyalarının, mekâna uyumlu bir şekilde tasarlanıp üretilmesi gerekli hale gelmiştir (Gezer, 2014: 10).

Mekân yaratmak, özellikle konut birimlerinin fiziksel karşılıklarını bulmak, yukarıda bahsedilen ihtiyaçların ayrıştırılması ve analizi ile mümkündür. Bu açıdan konut kullanıcısının ihtiyaçlarını anlamak ve ortaya çıkarmak, davranışlarını tahmin etmek, iç mekân tasarım sürecinin başlangıç noktası olarak kabul edilebilir (Özturan, 2008).

Her ne kadar mekânlar küçülse de psiko-sosyal ve fiziksel gereksinimler yine de tasarımcının düşünmesi gereken öncelikli unsurlardır. Ait olma ihtiyacı, estetik beğeniler gibi kavramlar psiko-sosyal ihtiyaçlar arasında sayılabilir. Fiziksel gereksinimler ise kullanıcıların ortalama değerlerine ve özelliklerine göre belirlenebilir ve daha az değişkenli özellikler olarak tanımlanabilir.

Küçük hacimli bir mekânın iç tasarımında amaç yönünde, kullanıcının sadece temel ve vazgeçilmez ihtiyaçlarının belirlenerek minimize edilmesi oldukça önemlidir. Küçük hacimli mekânların tanımlanması, yatay ve dikey sirkülasyonların doğru ve hiyerarşik bir sıralama ile tasarlanmalıdır. Mekân içinde mekân oluşturmak; geçişlerde malzeme değişikliği, kot farkları yaratmak, renk kullanımı ve mobilyalar ile bu sınırları belirlemek mümkün olabilmektedir.

1. Kısıtlı Mekân Kavramı ve Gelişimi

Doğal oluşumlar sonucu meydana gelen ilkel mekânlar, ilkel insanlar tarafından kullanılmaktaydı. Doğayla hava, su, rüzgâr gibi dış etkenlerin birleşmesiyle doğal bir strüktür, insan için ise barınak ortaya çıkmaktaydı. Barınak insanı çetin hava koşullarından korurken aynı zamanda da kendinden daha güçlü veya kendine zarar verebilecek canlılardan korumaktaydı. Uzun bir süreçten sonra; mağara, kaya ve ağaç kovuklarında yaşayan insanlar ilerleme kaydederek kendi barınaklarını yani mekânlarını kendileri inşa etmeye başlamışlardır. Zamanla toplum ve kültürlerin oluşması, insanın gelişmesi ve dolayısıyla ihtiyaçlarının da artmasıyla daha fazla işlev ve imkânı bir araya toplayan mekân, yani konut kavramı ortaya çıkmıştır.

19. yüzyılda, endüstri devriminin etkisiyle yeni yaşam koşulları ortaya çıkmıştır. Bunların başında şehirlerde toplanmak ve dolayısıyla yoğun insan popülasyonu gelmektedir. Henüz hazır olmayan şehirlerin altyapı zayıflığı ve çevre kirliliği beraberinde düşük yaşam kalitesini getirmekteydi. Endüstrileşmeyle hızlı bir şekilde gelişen bu süreç, farklı bölgelerin oluşmasına ve hatta bu bölgelerin yaşam mekânlarının ayrılmasına sebep olmuştur. Zincirleme gerçekleşen bu etkileşim yaşam alanlarının şehir merkezinden uzaklaşmasını tetiklemiştir. Endüstri kentinin yarattığı veya yaratacağı koşullar öngörülerek, ilk defa 1817'de Robert Owen tarafından ideal bir köy tasarlanmıştır. Ancak, ekonomik sıkıntılar ve anlaşmazlıklar nedeniyle o dönemde gerçekleştirilemeyerek bir ütopya olarak kalmıştır. New Lanark adlı bu projede konutlar minimum alanda maksimum kullanım alanı yaratılacak şekilde tasarlanarak yeni çözümlere gidilmiştir (Savaş, 2011: 27).

Endüstrileşmeyle gelen ideal toplumu yaratma kaygısı, 19. yüzyıl öncesi edebiyatçıları, düşünürleri ve hatta sosyalistleri tarafından sorgulanmaya

başlanmıştır. 1840 yılında EtienneCabet'nin bir Fransız ütopyası olan "Voyage en Icarie" eseri, tek tip evlerde yaşayan insanları ve birbirinin aynısı mobilyaları kullanan insanları anlatmaktadır. 1894 yılında King Champ Gillette tarafından New York ve çevresi için tasarlanan Metropolis projesi toplamda 60 milyon kişinin konut ihtiyacını karşılamayı hedeflemiştir. Yalnız yaşayan insanlardan toplu yaşayan insanlara hatta geniş ailelere yönelik kat planları düşünülmüştür (Savaş, 2011: 27).

1800'lü yılların sonlarına doğru ise Gilman ve Bellamy, servis mekânlarına gerek olmadığını düşünerek mutfaksız evler tasarlamıştır. Bunun sebebi; tek bir kişinin yapması gereken aktiviteleri, endüstriyelleşme sonucu çamaşırhane, restoran gibi servis mekânlarında ucuz ve rutin olarak çözümlenebilir görülmesidir.

O dönemlerde yeni bir dünya, yeni bir yaşam çevresi hayal eden düşünürlerin ortak noktaları, toplu yaşam ve ortak çözümlenmeleri üzerine olmuştur. Sanayi devriminin etkileri ve gelişmelerini gözlemleyerek, geleceğin konutları üzerine ortaya farklı fikirler atılmıştır. Fakat çoğunlukla bu çözümlenmeler, sanayileşmeyle gelen seri üretim sayesinde konut anlayışını değiştirmiştir. Kent ölçeğinden başlayıp mekâna ve hatta mekânı oluşturan mobilyalara, seri üretim, maliyeti düşürürken bu anlayış beraberinde modüler sistemlerin oluşumunu ve gelişimini sağlamıştır.

İnsanoğlunun ve teknolojinin hızlı gelişimiyle, endüstri devriminden sonra burjuva sınıfıyla orta sınıf arasındaki denge bozulmuştur. Zengin kesimin artışı, arz-talep ilişkisini tetikleyerek konut artışına sebep olmuştur. Bu durumun yansımaları göçlerle büyük kentlerin oluşmasına ve popülasyondaki yükselişe sebep olmuştur. Ekonomik sebepler ve şehirlerdeki birey sayısının artmasıyla, kişi başına düşen metre karenin azalması, metre kare birim maliyetlerinin de artışına sebep olmuştur. Bu nedendir ki düşük metre kareli dar alanlar önem kazanmış ve bu hacme yönelik yeni yaklaşım ve çözümlenmeler, yeni yaşam mekânları ortaya çıkarmıştır. Alışıla gelmişin dışında yeni sınırlara sahip ancak istemsizce kısıtlanmış alanlar ortaya çıkmıştır.

C. Küçülen Konutlarda İç Mekân Tasarım Yöntemleri ve Hareketli Duvarların Kullanımı

Evin iç kısmındaki planlama ve işlevsellik, kullanıcının ihtiyaçları doğrultusunda belirlenmekte ve çeşitlenmektedir. Bu değişim, mekânlardaki işlevselliğe göre odak noktası veya mahremiyet dikkate alınarak şekillenir. Bu fonksiyonel form ile evin iç kısmında yer alan donatı elemanlarının hareketliliği ile bölme işlemi ile sağlanmaktadır. Kürşat'a (2005) göre dönüştürülebilir uzaylar olarak adlandırılan bu tasarımlar, hareketli tam, kısmi, yarı geçirgen veya tamamen geçirgen, ışık, renk, doku gibi bölücüler olarak sınıflandırılır. Dolayısıyla bu bölme işlemi ile dar alanlı konut iç mekânlarının ihtiyaçlara göre yeniden tasarlanması ve işlevsel çeşitliliğin sağlanması mümkündür (Öçer, 2015).

Dar konut iç mekânlarında kullanılan bu fonksiyonel çözüm, yaşam alanlarındaki kullanıcının ihtiyacını karşılamıyorsa, evin iç kısmında hareketli duvarlar ile duvarların yeniden konumlandırılması ile çözülmektedir. Günümüzde kullanılan bu tasarım anlayışı, dar aralıklı evlerde eylem alanlarının üst üste bindirilmesi ve birden fazla işlevsellik kazandırılmasıyla oluşturulmuştur (Gündoğdu, 2019: 64).

1. Genişleyebilirlik

Genişleyebilirlik, kısıtlı mekânda iç takviye elemanlarının ve taşıyıcı olmayan dış kabuğun hareketi ve yer değiştirmesi (esnekliği) ile kullanıcının ihtiyaçlarına bağlı olarak mekânın genişlemesi olarak görülebilir. Bu kapsamda taşıyıcı olmayan duvarlar, balkonlar, pencereler ve kapılar, kullanıcının ihtiyacına bağlı olarak mekânın genişlemesine katkı sağlayabilmektedir. Evin birimlerinden olan ve yük taşımayan hareketli duvarlarda boşluk bölücü olarak kullanılır. Tavana veya zemine kalıcı olarak bağlı değildirler. İsteğe bağlı olarak konutun her yerinde kullanılabilir.

Aynı zamanda bir raf, bir televizyon dolabı olabilirler. Ayrıca sıhhi tesisat boruları, elektrik kabloları içerebilir. Dış duvarların taşıyıcı olmadığı durumlarda esneklik göstererek mekânla sınırlı kalmayıp, fiziksel mekân ve ortam uygunsa kullanıcının yaşam alanı sınırları aşmaktadır. Böylece içerideki ve dışarıdaki yaşam birbiriyle bütünleşir ki bu pek çok kullanıcının isteyeceği bir durumdur (Tuncel, 2007: 15).

Dar evi önceden hazırlanmış bir organizasyon olarak düşünmek yerine, kullanıcının ihtiyaç ve isteklerine göre şekillendirebileceği bir alan olarak düşünülmelidir. Oluşturulan bu sınırlı alanlarda koridorların olmaması olduğundan daha büyük olma hissi yaratır. Ayrıca sınırlı alanlarda açıldığında yer kaplayan menteşeli kapılar yerine sürgülü veya katlanır kapılar (akordeon) kullanılırsa alandan tasarruf sağlanır. Kullanıcı için gerekli işlevleri sağlayan donatı elemanlarının duvarlarda oluşturulan nişlere yerleştirilmesi ve kullanılmak istendiğinde çıkarılması alternatiflerden biridir (Altıok, 2007: 53).

Şekil 9. Açılır Kapanır Balkon

Kaynak: bloomframe.com, 2022

2. Bölümleme

Bu mekânlara farklı işlevler atayarak, bir evdeki iç mekânların kullanıcılar tarafından ayrılmasını görmek mümkündür. Kullanıcıların yaşamlarını sürdürebilmeleri için bazı aktivite ihtiyaçları vardır ve bu aktiviteleri eyleme dönüştürdüklerinde farklı alanlara ihtiyaç duyabilmektedirler. Bu durum evdeki mekânların farklı görevler üstlenmesine sebep olabilmektedir (Ayanoglu, 2010: 13).

Dar konut yeterli bölme alanına sahipse, kullanıcılar hareketli bölücü panel ve hareketli mobilyalar ile konutlarında yeni alanlar yaratabilmektedir. Oluşturulan yeni mekânlar kullanılmadığında, bölücü elemanlar kaldırılabilen ve ev yeniden tek bir geniş mekâna dönüşebilmektedir.

Mekânda bölücü elemanlar kavramı, işlevsel olarak özelleşmiş veya farklılaştırılmış mekân alanlarının sınırlarını oluşturmak, kullanıcıyı yönlendirmek ve belirlenen sınırlar içinde değişen gerekli konfor koşullarını oluşturmak için mekân parçaları oluşturmak olarak tanımlanabilir. Bu bölme işlemini gerçekleştiren herhangi bir iç tasarım öğesi de "bölücü öğeler" olarak

ifade edilebilir. Dar konutlarda, bölme panel veya mobilya ile belirlenen ihtiyaçlar çerçevesinde mekânın bölümlere ayrılması kullanım esnekliği sağlar.

Şekil 10. Ayırıcı Duvar

Kaynak: expertolux.com, 2021

3. Fonksiyonel Değişim

Dar konutta her kullanıcının ihtiyaçları yaşam tarzına bağlı olarak farklılaşabilmektedir. Buna bağlı olarak kullanıcının ihtiyaçları doğrultusunda dar konut iç mekânın tasarımına ve donatı elemanlarının tercihine yön verilmektedir. Her konutun mekân organizasyonunda parsel ve çevreye göre farklılıklar gözlenebilmektedir. Konutun planı üzerinden hareketle ele alınan dar konutta alan büyümesi, mekânın bölümlere ayrılması gibi yapının veya donatı elemanlarının esneklik göstermesiyle kullanıcının yaşam alanlarını genişletme seçenekleri her konutta uygulanamamaktadır.

Özellikle tek mekâna sahip ve mekân bölme ve genişlemeye izin vermeyecek kadar geniş olan dar planlı evlerde tüm ihtiyaçların aynı mekânda karşılanması beklenir. Örneğin yerleşim alanı uyuma, dinlenme ve yemek yeme alanı olarak kullanılabilir. Elbette mekânın bu fonksiyonel değişimi mekândaki esnek ve dönüştürülebilir fonksiyonel mobilyalar ile sağlanmakta ve tüm bu ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak tasarlanmaktadır. Daha küçük konutlarda tercih edilen kompakt mobilyalar (fonksiyonel mobilyalar), belirli bir düzen içinde yerleştirilmiş ve birçok fonksiyonu içinde barındıran, amaca tam hizmet eden mobilyalardır (Bayram, 2011: 42).

D. Küçülen Konutlarda Mobilya Tasarım Yöntemleri

1. Esnek ve Dönüştürülebilir Akıllı Mobilya Kavramı

Yaşam ölçeği sıkıştırılıp bireysel bir formata indirildiğinde bireyin yaşamı da bir dönüşüme uğrar. Bu hareket sürecinden en çok etkilenen ve şekillenen varlıklar yaşam alanlarımızdır. Hayatımızın büyük bir bölümünü geçirdiğimiz yaşam alanlarımız, zamanın akışına, değişen işlerimize ve yaşam durumlarımıza ayak uydurabilecek kadar esnek olmalıdır (Yılmaz, 2018: 19).

Esneklik, bir yaşam ortamının, mobilyanın veya ekipmanın değişen ihtiyaçlardan ödün vermeden kolayca değişebilme yeteneği olarak ifade edilebilir. Başka bir deyişle, uzayın değişkenliği esnekliğinden gelir. Esnekliğin ve değişkenliğin temelinde, tasarım ürünü ile gereksinimler arasındaki durağan olmayan ilişkinin zaman içinde olası değişikliklerle dengede kalması yatmaktadır.

Böylelikle binaların işlevsel ömrünü uzatmayı ve tasarlanan ortamı öngörülemeyen davranış değişiklikleri ile dengelemeyi amaçlar. Bu yapının ömrü boyunca çeşitli nedenlerle meydana gelebilecek değişikliklere uyum sağlama sözü konusu olduğunda esneklik, uyum sağlama ve değişim kavramlarının önemi ortaya çıkmaktadır (Salebi, 2015: 84).

İç mekânlarda tercih edilen akıllı mobilya sistemleri, fonksiyonel olarak birden fazla kullanıma uygun olabilir ve mekânın farklı şekillerde kullanılmasına olanak tanır. Bu mobilya sistemlerini tercih ederek, çalışma alanı ve uyku alanı olmak üzere iki farklı ihtiyacı karşılayacak şekilde bir mekân tasarlamak mümkündür. Bu sayede daha küçük metrekareli odalar, esneklikleri ve dönüşümleri sayesinde süreçte ihtiyaç duyulan çeşitli işlevlere dönüştürülebilecektir.

Mobilyada farklı eylemler için esnek mobilya tasarımı, mobilyanın kullanılmayan bölümlerine farklı işlevler getiren esnek mobilya tasarımı, eylem alanlarının üst üste bindirildiği esnek mobilya tasarımı olarak 3 tür esneklikten bahsetmek mümkündür:

- İçinde oturma ve rahatlama eylemiyle buluşarak, bir çekyat gibi, yapılarında herhangi bir değişiklik yapmadan sadece fiziksel

özelliklerini değiştirerek yatma eyleminin bir aracı haline gelen esnek mobilya tasarımı.

- Koltuğun altına ve yanlarına yerleştirilmiş kitaplık gibi, kullanılmayan mobilya parçalarının farklı işlevleri yerine getirmesine izin veren esnek mobilya tasarımı.
- Sırtı hareketli yapılarak Kullanıcının her yere oturabilmesini sağlayan ve arkası sehpa dönüşürülebilen sandalye gibi hareket alanlarının üst üste geldiği esnek mobilya tasarımı.

Şekil 11. Esnek Mobilya Tasarımları

Kaynak: pinterest.com, 2022

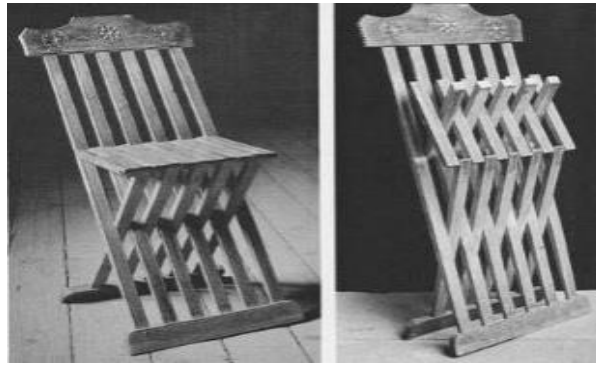
Dönüştürülebilir mobilya alanın sorunlarına yaratıcı ve çok pratik çözümler sunar ve tek parça çeşitli işlevleri kapsayabilir. Kısacası esnek mobilyaların kısıtlı konutlara çok büyük avantaj sağlaması, her ev için belirli özelliklerine adapte olabilmesi gibi, ısmarlama mobilya alanı maksimize ve kullanışlı yüzeyler oluşturmamıza imkân sağlar (Salebi, 2015:151).

Şekil 12. Esnek ve Dönüştürülebilir Mobilya

Kaynak: pinterest.com, 2022

Akıllı mobilya kavramı her ne kadar günümüzde gündeme gelmiş olsa da modernizmin ilk işaretçisi olan multi-fonksiyonel bazalı çekyat-kütüphaneler, katlanabilir sandalyeler masalar gibi bazı mobilyalara tarihte rastlamak mümkündür. Modernizmin ilk işaretçisi mobilyalar Şekil 14’te verilmiştir.

Şekil 13. Kütüphaneli Bazalı Çekyat/ Katlanabilir Sandalye

Kaynak: pinterest.com, 2022

2. Küçülen Konutlarda Mobilya Anlayışı

a. Depolanabilirlik

Ökem'e (1998) göre depolama iki şekilde ele alınabilir. Birincisi, kullanılmadığı zaman mobilyaların kaldırılması, ikincisi ise mobilyanın içinde mobilya dışındaki eşyaların saklanmasıdır. Mobilyanın kendisinin depolanması: Herhangi bir süre kullanılmadığında hacim olarak hiç yer kaplamaması olarak tanımlanabilir. Depolama alanı ve hacim eksikliği, günümüzde birçok işlevi yerine getirmek için tasarlanmış mobilya düzenlemelerini gerektirmektedir. İnsanlar, yaşam alanlarında kullanmadıkları veya nadiren kullandıkları eşyaları görmek istemezler. Bu nedenle ürün tasarımı açısından bakıldığında, depolama mobilyalarının insan vücuduna uygun olarak tasarlanması gerekmektedir. Rafların, dolap kapaklarının ve çekmecelerin yüksekliği, insan vücudunun erişim, duruş ve boyutlarına uygun olmalıdır. Ayrıca yapıyı oluşturan duvarlar depolama

mobilyası olarak da kullanılabilir. Duvarın tüm yüzeyi depolama alanı olarak kullanılabilirken oluşturulan nişlerde yatak, çalışma grupları vb. mobilyalar yapılabilir (Bayram, 2011: 113).

Depolama alanının zeminden tavana kadar olan kısmının ayrılması bu alanın kullanımına olumlu etki yapmaktadır. Dolapların belirli bir yükseklikte bitirilmesi, mobilyaların üst kısımlarının kolay temizlenememesine ve depolama sorunlarına neden olur. Günlük eşyalar alt kısımlarda, daha az kullanılan eşyalar ise üst kısımlarda saklanabilir. Şekil 15’de depolanabilir mobilya örneğine yer verilmiştir.

Şekil 14. Depolanabilir Mobilya Örneği

Kaynak: pinterest.com, 2022

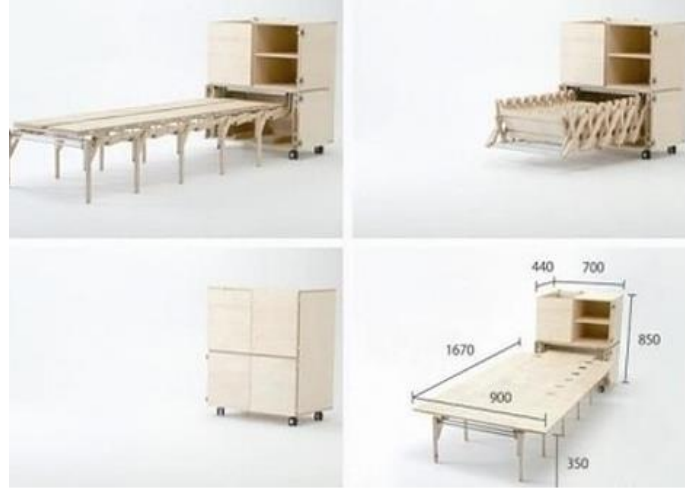
b. Katlanabilirlik

Katlanabilir mobilyalar evlerin iç kısmındaki mobilya hacminde bir azalma ve yaşam alanında bir artış oluşturur. Modern akımın çağdaş mobilyalara kazandırdığı en ilginç özelliklerden biri de katlanabilir olmasıdır.

Mobilyaların istiflenebilecek şekilde tasarlandığı göz önüne alındığında, bunun akıllıca ele alınması gerekir. Diğer niteliklerinde olduğu gibi, mobilya ağırlığının bükülmesi üzerindeki etkisini dikkatlice hesaplamak gerekir. Uzayda kullanılabilir alanı arttırmak adına katlanamayacak kadar ağır olan katlanır mobilyalar yapmak yanlıştır. Katlanır mobilyalar hafif malzemelerden yapılmalıdır. Çünkü nakliye sırasında fazla ağırlık hem mobilya ek yerlerinin gerilmesine hem de kaldıran kişinin yorulmasına neden olacaktır. Katlanır mobilyalara en güzel örnek yemek masası ve yatak mobilyalarıdır. Kalabalık bir

akşam yemeğinde çekirdek bir ailenin ihtiyaç duyduğu yemek masası, katlanır niteliklere sahip olmalıdır (Bayram, 2011: 116).

Katlama olasılığı da dâhil olmak üzere mobilya bileşenlerinin kilitleme işlevi de dikkate alınmalıdır. Bu özelliği sayesinde mobilyalar gerektiği gibi kullanılır, evin iç kısmında yer kaplamadan kendi başına hacim oluşturur.

Şekil 15. Katlanabilir Mobilya Örneği

Kaynak: listelist.com, 2022

c. Mobilerite (Yer Değiştirebilirlik)

Konut iç mekânlarında birçok işlevi tek bir mekânda gerçekleştirme özelliği, taşınabilir teknolojiye olan tercihi artırmıştır. Odanın fonksiyonel dönüşümünde büyük rol oynayan portatif ekipman bir dolapta saklanabilir, yapılan aktivite ile ilgili ekipman çıkarılabilir, yerleştirilebilir, işin tamamlandığı yere taşınabilir ve sorumlu olacak ekipman başka bir fonksiyon yerine geçebilir (Nergiz, 2005). Kullanılmadığı zaman hareket ettirilebilen mobilyalar tasarlamak, konut içlerinde ek alan sağlar. Kaybolmanın etkisi, birden fazla işlevi olan mobilyaların işlevinden farklıdır (Kürşat, 2006: 23).

Mobilyaların sabit olmaması ve mekân içinde hareket edebilmesi, kullanıcıların mekânı uygun gördükleri şekilde düzenlemelerine olanak tanır. Gün içinde değişen işlevler için kullanılacak mobilyalar sade, koleksiyonluk, saklaması kolay, hafif ve hafif olmalıdır. Günümüzde yapı sistemine bağlı dolapların yanı sıra birçok mobilya parçası da evlerin iç kısımlarına serbestçe yerleştirilmektedir. Böylece kullanıcılar mobilyalarının düzenini diledikleri gibi

değiştirebilirler. Bu mobilya kullanılmadığı zaman aşağıdaki yollardan biriyle değiştirilebilir (Kürşat, 2006: 25):

- Konut iç mekânının dışına itilerek saklanması,
- İki mekân arasında hareket edebilme özelliği ile mekânlardan birinde depolayabilme,
- Duvara katlanır,
- Dolapta bölmenin saklanması,
- Odanın iç yüksekliğine bağlı olarak zemin altında depolama,
- Odanın iç yüksekliğine bağlı olarak asma tavanda depolama.

Şekil 16. Yer Değiştirebilirlik Örneği

Kaynak: pinterest.com, 2022

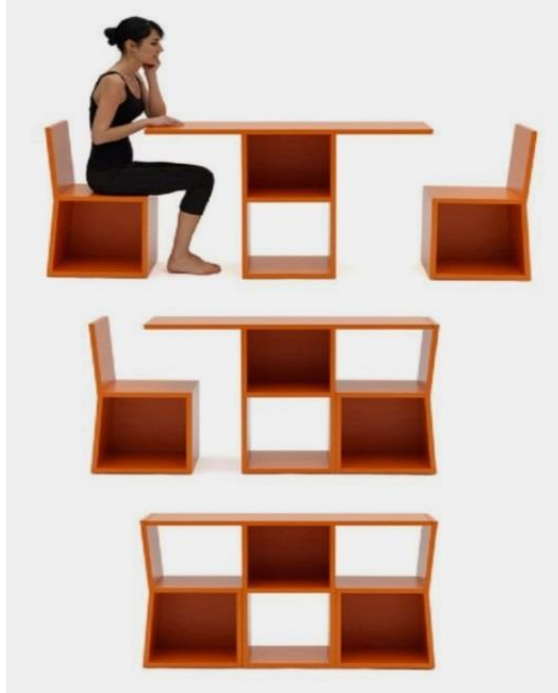
d. Modülerlik

Konut yapımı uygulaması belli bir standart içerisinde gerçekleştirildiği için mobilya üretiminde de belli bir ölçü standardından bahsedebiliriz. B. Martin standardı, “herkes tarafından başkalarına örnek olarak kabul edilen, belirli özelliklere sahip genel bir kavram, süreç veya nesnenin tanımı” olarak ifade etmektedir (Bayram, 2011: 121).

Modülerliğin amacı, mobilyayı monolitik hale getirmek değil, parçadan bütüne geçiş mantığını kullanmaktır. Modülerlik, zamanla değişen mobilyalar için kullanıcıların boyutsal ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir anlayışı ortaya

koymaktadır. Modüler mobilyalar standart olmalı, ancak standart mobilyalar modüler olmak zorunda değildir.

Modüler sistemler, boyutsal özelliklerinin sunduğu olanaklar sayesinde her yöne genişlemeye olanak tanır. Artan göç ve daralan yaşam alanları, modüler mobilya tercihinin artmasına neden oldu. Kullanıcıların modüler mobilyaları tercih etmelerinin nedeni ise mobilyalarını sahip oldukları evlere uyarlama isteğinden kaynaklanmaktadır. Zamanla, mobilya ekleyerek veya çıkararak, gerektiğinde ayırarak veya birleştirerek esneklik sağlarlar. Modüler sistemler, fonksiyonel kullanımlarını çeşitlendirmekle kalmaz, aynı zamanda farklı mekân boyutlarından kaynaklanan uygulamalı sorunlara da çözüm bulur.

Şekil 17. Modüler Mobilya Örneği

Kaynak: pinterest.com, 2022

e. Boyutsal Esneklik

Ev tadilatı sırasında mobilyaların regüle olmasına dikkat etmelisiniz. Aynı mekânda gerçekleşen farklı eylemlere yanıt vermesi gereken mobilyalar, kullanıcıların antropometrik boyutlarına uygun olmalıdır. Örneğin bir çalışma koltuğu, her kullanıcının kolayca özelleştirebileceği özelliklere sahip olmalıdır. Bu sayede ayar fonksiyonu, mobilyaların farklı beden ölçülerine uyum sağlamasına da olanak tanır. Kalkıp düşebilen, yatıp kalkabilen sandalyeler,

oturma sırasında yüklenen vücut kaslarına yardımcı olur, pozisyonlarını değiştirerek gevşer. Mobilyada ayarlanabilirlik; söz konusu mobilyaların çeşitli işlevler için kullanılabileceği anlamına gelmektedir (Bayram, 2011: 71).

f. Çok İşlevlilik

Bir mobilya gereksinimi karşılama niteliği, işlevlilik olarak bilinir. Mobilya kullanmanın temel amacı, evdeki yaşam boyunca ortaya çıkan ihtiyaçları rahatça karşılamaktır. Bu gereksinimlerden en önemlileri oturmak, dinlenmek, yemek yemek, uyumak, depolamak, sergilemek, zihinsel ve bedensel çalışma olarak sıralanabilmektedir (Burdurlu ve Ejder, 1999: 335).

Kısıtlı mekâna sahip konutun temel olarak çalışma, dinlenme ve uyuma fonksiyonlarını yerine getirmesi beklenmektedir. Fakat bu fonksiyonları da konutun kullanıcısının beklentilerine göre farklılıklar gözlenebilmektedir. Örneğin dinlenme fonksiyonu kişiden kişiye değişebilmektedir. Kimi yatarak dinlenirken, kimi spor yaparak veya küçük el işleri ile uğraşarak dinlenebilir. Bu bağlamda kullanıcıların değişen ihtiyaçlarını karşılamak için bina ve ekipmanların çok işlevli kullanımı yaygınlaşmıştır. Esnekliğe ve değişkenliğe izin vermeyen yapılar, hızla değişen ve gelişen toplumsal ihtiyaçlara cevap verememekte, bu da onların fiziksel yaşamlarını tüketmeden işlevsel yaşamlarına son vermelerine neden olmaktadır. Bu nedenle, binaların ve ekipmanlarının yeni durumlara uyum sağlayabilecek şekilde esnek tasarımı, binaların ve ekipmanların daha uzun hizmet ömrü sağlar (Özçelik, 2016: 43).

Şekil 18. Çok İşlevlilik Örneği

Kaynak: listelist.com, 2022

E. Değerlendirme

Küçük ev mobilyalarında, mobilyayı işlevin gerektirdiği ölçüler dahilinde bölerek en iyi şekilde yararlanmak önemlidir. Amacı için gerekli olmayan abartılı formlar sadece estetik nedenlerle mobilyalara dâhil edilmemelidir. Ayrıca esneklik sağlayacak modüler çözümler geliştirilmelidir. Böylece maliyeti düşürmek ve kullanıcıya sunulan alternatifleri artırmak mümkündür. Kullanıcılara mobilyasız sunulan küçük evlerde, mobilyanın kullanıcı tarafından sağlanması ve yanlış mobilya seçimi evdeki yaşamı olumsuz etkilemektedir. Yanlış mobilya seçimi nedeniyle kullanıcı, küçük bir ev seçiminin yanlış olduğuna karar verebilir ve küçük bir evde yaşama kavramına yabancılaşabilir.

Bir kişinin konutuyla ilgili konfor koşullarının ayrılmaz bir parçası olan hacimsel mekân organizasyonu, minimum yaşam alanından maksimum faydayı elde etmeyi amaçlayan küçük bir ev tasarlanmanın önemli bir yönüdür.

Kullanıcıların biyolojik ve biyolojik olmayan ihtiyaçlarının karşılanması, yapılı çevrenin temel amaçlarından biridir. Rezidanstaki kullanıcılar çok

çeşitlidir. Kullanıcıların her birinin evden, çevresinden, mobilyadan, ekipmandan ve binadan farklı istekleri vardır. Kullanıcıların zevk ve ihtiyaçlarını anlamak ve bunu konut mimarisine ve tasarımına yansıtmak mimarların temel amaçlarından biridir. Yaş ve statü gibi değişkenleri olan, evde yaşayan kullanıcıların farklı ve çatışan gereksinimlerinin karşılanmasına ve sorunların çözülmesine özen gösterilmelidir.

Tüm bu tanımlara uygun olarak dar alanlara sahip evler sadece metrekare ve kişi başına düşen oda sayısı açısından değil, aynı zamanda küçük metrekareleri ile de ayrı ayrı ele alınmalı, kullanıcı için hayatı kolaylaştıran çözümlerle düşünülmelidir. Toplumun durumunu ve içerdiğini dikkate alarak hem nicel hem de nitel özellikler içerirler.

Konut iç mekânlarının işlevselliği ve esnekliği, iç mekânın tasarım aşamasından organize edilmesini mümkün kılmaktadır. Tasarımın uygulanmasına geçmeden önce problem belirlenirken ve analiz edilirken önerilen çözümün etkili olup olmadığı belirlenmelidir. Tasarım probleminin içeriği ne olursa olsun dikkate alınması gereken kriterler vardır. Bu kriterler, uygulanacak tasarımın işlevsel ve esnek özelliklerini içerir.

IV.ÖRNEK TOPLU KONUTLARDAKİ KÜÇÜK KONUTLARIN İNCELENMESİ

İstanbul'un geçmişten günümüze kadar olan süreçte konut yerleşiminin heterojen bir şekilde yayıldığı görülmektedir. Karma bir yaşam şekli sürdürüldüğünden farklı ihtiyaç ve gelir gruplarına sahip aileler bulunmaktadır.

Eğitim, sağlık ve iş imkânlarının geniş kapsamlı olduğu İstanbul'a kırsal bölgelerden ve yurtdışından yoğun göçlerin yaşanması ve artan doğum oranları gibi nedenlerden dolayı kentin nüfusu 1965 yılından itibaren her beş yılda bir yaklaşık olarak 1 milyon kişi kadar artmıştır. Artan nüfusa paralel arsa stoklarının azalması, bireylerin yalnız yaşama isteği ile birlikte geniş aile yapısının çekirdek aile yapısına dönüşmesi, insanların daha çok dışarda vakit geçirmesi, konut satış fiyatlarının orta düzey gelir gurupları tarafından finanse edilemeyecek düzeylere ulaşması vb. durumlar küçük konutların artan bir şekilde tercih edilmesine sebep olmuş ve olmaktadır. Sosyal, kültürel, ekonomik yapıdaki değişimlerin ve teknolojik alanlardaki gelişmelerin konut ve iç mekân tasarımına etkileri, örnek olarak seçilen Optimist Residence, Avangart İstanbul ve İdealist Cadde toplu konutlarında incelenmiştir.

A. Optimist Residence

1. Toplu Konut Hakkında Genel Bilgi

Optimist Residence projesi, 1975 yılında kurulan Mist İnşaat tarafından yürütülmüştür. Optimist Residence, 13.416 m²'lik bir arsa alanına sahip ve RMJM (Robert Matthew Johnson Marshall) Mimarlık bürosu ve Alper Derinboğaz tarafından kurulan Salon Tasarım Stüdyosu ile ortaklaşa tasarlanmıştır. Toplam 3 bloktan oluşan projede, 554 adet daire ve 56 adet ticari ünite yer almaktadır. Konum olarak Fikirtepe Mah. Yıldırım Sok. No: 40 Kadıköy İstanbul adresinde yer alan proje 2020 yılının ikinci çeyreğinde tamamlanmıştır.

Şekil 19. Optimist Residence

Kaynak: optimistresidence.com/galeri, 2022

Optimist Residence, D-100 ile O-1 otoyollarının kesişim noktasında ve Ünalın metro durağının yaklaşık 1 kilometre güneydoğusunda yer almaktadır. Merkezi bir konum ve yakın çevresi içerisinde Özel Çağın Hastanesi, Müjdat Gezen Sanat Merkezi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Akasya AVM ve Doğu Üniversitesi gibi pek çok önemli kültür ve sanat merkezleri, üniversiteler, sağlık ve alışveriş merkezleri bulunmaktadır. Optimist Residence projesinde 43 adet 1 + 0, 322 adet 1 + 1, 112 adet 2 + 1, 73 adet 3 + 1 ve 4 adet 4+1 plandan oluşan beş farklı konut tipi bulunmaktadır. Yapılan toplam konut tipleri ve sayısı incelendiğinde % 61,18'inin 1+0 ve 1+1 den oluştuğu görülmektedir.

A) Orijinal

Şekil 20. 1+0 Daire Planları

Kaynak: A için; optimistresidence.com/galeri, 2022

A) Oturma Alanından Giriş Holüne Bakış B) Oturma Alanından Yatma Alanına Bakış C) Mutfaktan Oturma Alanına Bakış

Şekil 21. İncelenen A Blok 17 Numaralı Daireden Görünüşler

1+0 tipli 39,44 metrekareden oluşan dairenin iç mekân orijinal planı incelendiğinde giriş kapısının solunda tuvalet ve banyo bulunmaktadır. Girişin sağ tarafında ise küçük bir mutfak bulunmaktadır. Mutfaka dikey bir şekilde yemek masası ve hemen yanında L koltuk ve televizyonun konumlandırıldığı oturma alanı bulunmaktadır. Oturma alanına paralel bir şekilde yatak ve dolabın bulunduğu yatma alanı yer almaktadır. A Blok da bulunan Daire 17 de ki 1+0 tipli daire incelendiğinde; Şekil 22’de görüldüğü üzere kullanıcının, orijinal planda önerildiği şekilde yaşam alanını sabit mobilyalar ile düzenlediği görülmektedir.

A) Orijinal Planı

B) İncelenen A Blok, 355 Numaralı Dairenin Planı

Şekil 22. 1+1 Daire planı

Kaynak: A için; optimistresidence.com/galeri, 2022

A) Giriş Holünden Oturma Alanına
Bakış

B) Giriş Holünden Mutfağa
Bakış

8

C) Giriş Holünden Bakış

D) Yatak Odasına Bakış

Şekil 23. İncelenen A Blok 355 Numaralı Daireden Görünüşler

1+1 tipli 43,26 metrekareden oluşan dairenin iç mekân orijinal planı incelendiğinde giriş kapısının sol tarafında tuvalet ve banyo bulunmaktadır. Girişin hemen sağında ise mutfak bulunmaktadır. Mutfağa paralel yemek masasının konumlandırıldığı ve arkasında ikili ile tekli koltuk takımı ve televizyonun yer aldığı salon bulunmaktadır. Salon ve yatak odası duvarla ayrılmıştır.

İncelenen A Blok, 355 Numaralı Dairede kullanıcı salonda ikili ve tekli koltuk yerine L koltuk ve 2 sandalye kullanmayı tercih edip yatak odası duvar tarafına koltukları yerleştirmiştir. Orijinal planda kullanılan yemek masası 4 kişilik ve daha küçükken kullanıcı 6 kişilik masa kullanmıştır. Orijinal planda yatak odası kapısının solunda dolap ve yatak yer alırken incelen örnekte kullanıcı

yatağı tam tersi yönüne konumlandırmıştır. Her iki planda da sabit mobilyalar kullanılmıştır.

B. Avangart İstanbul

1. Toplu Konut Hakkında Genel Bilgi

Avangart İstanbul projesi, Gül Proje tarafından yürütölen 36 bin 750 metrekarelik arsa üzerine kurulan, 11-12 katlı 11 blok, 935 daire ve 18 ticari alandan oluşun bir konut projesidir. Site, Kağıthane'nin Seyrantepe Mahallesiinde TEM otoyolu üstünde, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve Türk Telekom Stadyumu'nun yanında ve Sarıyer, Maslak ve Levent gibi önemli merkezlerin yakınında yer almaktadır.

Şekil 24. Avangart İstanbul

Kaynakça: avangartistanbul.com, 2022

18 dükkândan oluşun Avangart İstanbul çarşısında mağazalar ve kafeler bulunduğundan burada yaşayan insanlar yürüyüş mesafesinde ihtiyacını karşılayabilmektedir.

Avangart İstanbul projesinde 96 adet 1 + 0, 476 adet 1 + 1, 124 adet 2 + 1, 129 adet 3 + 1 ve 110 adet 4+1 plandan oluşun beş farklı konut tipi bulunmaktadır. Yapılan toplam konut tipleri ve sayısı incelendiğinde % 65,9'unun 1+0 ve 1+1 den oluştuğu görölmektedir.

A) Orijinal Planı

B) İncelenen B Blok 44 Numaralı Dairenin Planı

Şekil 25. 1+0 Daire Planları

Kaynak: A için; avangartistanbul.com, 2022

A) Giriş Holünden Bakış

B) Yatma Alanından Oturma Alanına Bakış

C) Oturma Alanına Bakış

D) Oturma Alanından Girişe Bakış

Şekil 26. İncelenen B Blok 44 Numaralı Daireden Görünüşler

1+0 tipli 30,40 metrekareden oluşan dairenin orijinal planı incelendiğinde giriş kapısının sol tarafında tuvalet ve banyo, sağ tarafında mutfak bulunmaktadır. Her iki planda ki banyo karşılaştırıldığında incelenen planda banyonun değişime uğradığı görülmektedir. Banyo arka bölümü tamamen duş kabini olarak kullanılmış ve lavabonun yerine dolap konulmuştur. Giriş kapısından girildiğinde koridordan devam ettiğimizde sol tarafta yatak ve karşısında çalışma masasının konumlandırıldığı alan yer almaktadır. En son bölümde ise yatağın bulunduğu sol tarafta, mekânın duvarla bölündüğü salon yer almaktadır. Oturma alanında sol tarafa üçlü ve tekli koltuk, orta sehpa ve sağ tarafa da televizyon ünitesi konumlandırılmıştır. İncelenen örnekte ise yukarıdaki görsellerde de görüldüğü üzere mekân kullanıcısı yatağın karşı tarafında çalışma masası yerine dolap yerleştirdiğinden çalışma alanı bulunmamaktadır. Salonda ise orijinal planda önerilmiş olan tekli koltuk kullanılmamış ve televizyon duvara monte edilmiştir. Her iki planda da sabit mobilyaların kullanıldığı görülmektedir.

A) Orijinal Planı

B) İncelenen B1 Blok 96 Numaralı
Dairenin Planı

Şekil 27. 1+1 Daire planı

Kaynak: A için; avangartistanbul.com, 2022

A) Oturma Alanından Girişe Bakış

B) Yemek Alanına Bakış

C) Yatak Odası Girişinden Bakış

D) Yatak Odasına Bakış

Şekil 28. İncelenen B1 Blok 96 Numaralı Daireden Görünüşler

1+1 50,66 metrekareden oluşan tipli dairenin orijinal planı incelendiğinde giriş kapısının sol tarafında tuvalet ve banyo, aynı hizada yatak odası ve giyinme odası bulunmaktadır. Giriş kapısının sağ tarafında, tuvalet ve banyonun karşı tarafında, mutfak yer almaktadır. Mutfağın hizasında, girişin karşısında salon yer almaktadır. Salonda ise ikili ve tekli koltuk kullanılmış, televizyon ve 4 kişilik yemek masası konumlandırılmıştır. İncelenen örnekte ise kullanıcı, salonda L koltuk kullanmış; planın aksine koltuğu hol tarafına konumlandırıp televizyonu mutfak hizasında sağ taraftaki duvara konumlandırmış ve 4 kişilik yemek masası kullanmıştır. Yatak odasında ise kapının sol tarafına dolap yerleştirmiş, planda giyim dolaplarının bulunduğu yeri ise sandalye ve küçük bir çalışma masası kullanarak dinlenme ve çalışma alanı olarak kullanmıştır. Her iki planda da sabit mobilyaların kullanıldığı görülmektedir.

C. İdealist Cadde

1. Toplu Konut Hakkında Genel Bilgi

İdealist Cadde projesi, 1997 yılında kurulan İdealist GYO tarafından yürütülmüştür. İdealist Cadde, 17 bin 933 metrekare arsa alanı üzerinde 4 blok, 51 daire, 13 ticari alandan oluşan butik bir projedir. 1+1'den 4+1 dairelere kadar plan tipleri bulunmaktadır.

Şekil 29. İdealist Cadde

Kaynakça: idealistcadde.com, 2022

Ayazma Plajı'na 1,5 kilometre, İstanbul-Şile Yolu'na 1,3 kilometre, Işık Üniversitesi'ne 5 kilometre, Çekmeköy'e 50 kilometre, Sabiha Gökçen Havalimanı'na 62 kilometre, Kadıköy'e ise 70 kilometre uzaklıkta yer almaktadır.

İdealist Cadde projesinde 1+1'den 4+1'e kadar farklı daire tipleri bulunmaktadır. 11 adet 1 + 1, 33 adet 2 + 1, 5 adet 3 + 1 ve 2 adet 4+1 plandan oluşan dört farklı konut tipi bulunmaktadır. Yapılan toplam konut tipleri ve sayısı incelendiğinde % 21,6'sının 1+1 den oluştuğu görülmektedir.

A) Orijinal Planı

B) İncelenen B Blok 3 Numaralı Dairenin Planı

Кайнак: А. И. ИМ, 100115040000001

Şekil 30. 1+1 Daire Planları

A) Girişten Bakış

B) Mutfak Alanından Bakış

C) Oturma Alanından Girişe Bakış

D) Yatak Odasına Bakış

Şekil 31. İncelenen B Blok 3'den Görünüşler

1+1 37,75 metrekareden oluşan tipli dairenin orijinal planı incelendiğinde giriş kapısının sol tarafında tuvalet ve banyo sağ tarafında mutfak konumlandırılmıştır. Mutfakla ilişki olacak şekilde yaşam alanı ve banyodan hemen sonra yatak odası düzenlenmiştir. Yatak odasında giriş kapısının sol tarafına dolap yerleştirilmiş ve yine sol tarafa yatak konumlandırılmıştır. Yatak odası ise çift camlı, tek kapılı boydan pencereyle balkona açılmaktadır. Mutfağa paralel ise sol tarafta ikili koltuk, orta sehpa ve yatak odası duvar tarafına konumlandırılan televizyon tefrişi ile salon (yaşam alanı) yer almaktadır. Salon da üçlü cam ve tek kapı ile balkona açılmaktadır.

İncelenen örnekte kullanıcı, görsellerde de görüldüğü üzere orijinal plan tefrişlerine sadık kalarak iç mekân düzenlemesini yapmıştır. İncelenen örnekte sabit mobilyaların kullanıldığı görülmektedir.

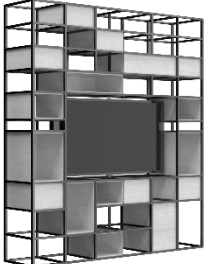
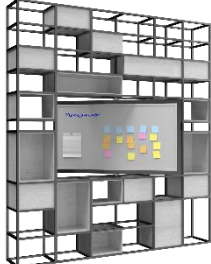

D. Değerlendirme

İncelenen Optimist Residence, Avangart İstanbul ve İdealist Cadde projelerinin sahip olduğu metrekare aralığı 30,40 ile 50,66 arasında değişmektedir. Küçük metrekarelere sahip olan bu konutların çok fonksiyonlu olarak kullanılamamasının nedenleri içindeki sabit donatı ve mobilyalardan kaynaklanmaktadır. Bu mekanların çok fonksiyonlu olarak kullanılabilmesi için dönüşebilir mobilyalar kullanılmalıdır. İncelenen 1+0 ve 1+1 plan tiplerinden oluşan konutlarda ihtiyaca yönelik dönüşebilen mobilya önerileri yapılarak mekanların daha fonksiyonel olarak kullanılması mümkün kılınabilir.

V.İNCELENEN KÜÇÜK KONUTLARIN ÇOK FONKSİYONLU KULLANIMLARI İÇİN ÖNERİLER

A. İncelenen Konutlarda Kullanılabilecek Dönüşebilen Mobilyalar

Çizelge 1. Dönüşebilen Mobilya Örnekleri

Önerilen Mobilya	Mobilya Kapalı Hali	Mobilya Açık Hali
Çalışma Masası ve Yatağa Dönüşebilen Mobilya A1		
Kendi Ekseni Etrafında Dönebilen Çok İşlevli TV A2		
Dönüşebilen Yatak A3		
Genişleyebilen Masa A4		

Masaya
DönüŖebilen ve
Depolama
Özelliğine
Sahip Çok
İŖlevli Dolap

A5

Yatağa
DönüŖebilen
Çok İŖlevli
Kanepe

A6

ÇalıŖma Masası
ve Yatağa
DönüŖebilen
Raflı Mobilya

A7

GeniŖleyebilen
ve Yüksekliği
Ayarlanabilen
Sehpa

A8

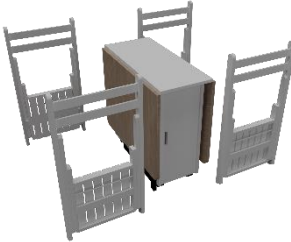
ÇalıŖma Masası
ve Yatağa
DönüŖebilen
Bir Yanı Rafı
Mobilya

A9

Katlanabilen
Masa ve
Sandalyeler

A10

Bir Bölümü
ÇalıŖma
Masasına
DönüŖebilen
Dolap

A11

B. Optimist Residence

- Optimist Residence 1+0 Plan İçin Öneriler Şu Şekildedir;

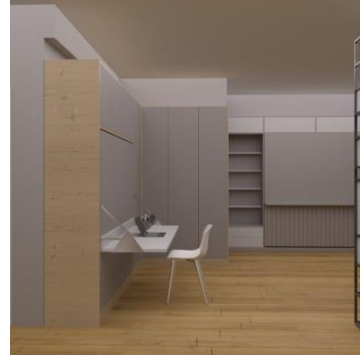
A) Önerilen A Blok, 17 Numaralı Dairenin
Planı Kapalı Hali

B) Önerilen A Blok, 17 Numaralı Dairenin
Planı Açık Hali

Şekil 32. İncelenen A Blok, 17 Numaralı Dairenin Önerilen Planı Kapalı ve Açık Hali

A) İncelenen A Blok, 17 Numaralı Dairenin
Orijinal Hali

B) Önerilen, Dönüşebilir Mobilya ile
Kullanılan Kapalı Hali

C) Önerilen, Dönüşebilir Mobilya ile
Kullanılan Açık Hali

Şekil 33. A Blok 17 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Yatak Yerine Önerilen;
Gündüz Çalışma Masası Akşam Yatağa Dönüşebilen Mobilya Kullanımı K.5
Kamera Açısı A1

Kaynakça: expandfurniture.com/product/italian-wall-bed-desk-vertical,

2022

A) İncelenen A Blok, 17 Numaralı
Dairenin Orijinal Hali

B) Önerilen, Dönüştürülebilir Mobilya ile
Kullanılan Kapalı Hali

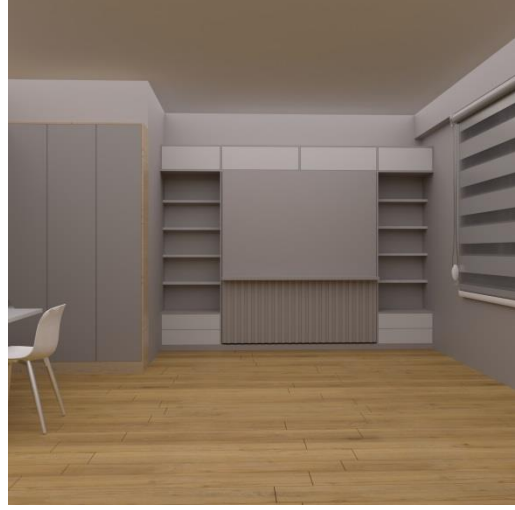
C) Önerilen, Dönüştürülebilir Mobilya ile
Kullanılan Açık Hali

Şekil 34. A Blok 17 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit TV Yerine Önerilen, Kendi Ekseni Etrafında Dönebilen Çok İşlevli TV Kullanımı K.6 Kamera Açısı A2

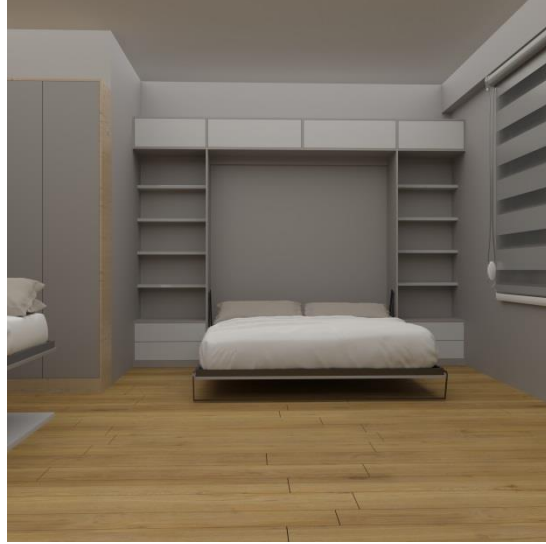
Kaynakça: mixoryshop.com/products/rotating-tv-background-wall, 2022

A) İncelenen A Blok, 17 Numaralı
Dairenin Orijinal Hali

B) Önerilen, Dönüşebilir Mobilya ile
Kullanılan Kapalı Hali

C) Önerilen, Dönüşebilir Mobilya ile
Kullanılan Açık Hali

Şekil 35. A Blok 17 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Yatak Yerine Önerilen,
Dönüşebilen Yatak Kullanımı K.7 Kamera Açısı A3

Kaynakça: <https://www.thespruce.com/best-murphy-beds-5210343>, 2022

A) İncelenen A Blok, 17 Numaralı
Dairenin Orijinal Hali

B) Önerilen, Dönüşebilir Mobilya ile
Kullanılan Kapalı Hali

C) Önerilen, Dönüşebilir Mobilya ile
Kullanılan Açık Hali

Şekil 36. A Blok 17 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Masa Yerine Önerilen,
Katlanabilir Masa ve Sandalye Kullanımı K.8 Kamera Açısı A10

Kaynakça: <https://www.amazon.co.uk/VBARV-Folding-Extendable-Kitchen-Restaurant-1-4m/dp/B09FM14TCW> , 2022

- Optimist Residence 1+1 Plan İçin Öneriler Şu Şekildedir;

A) Önerilen A Blok, 355 Numaralı
Dairenin Planı Kapalı Hali

A) Önerilen A Blok, 355 Numaralı
Dairenin Planı Açık Hali

Şekil 37. İncelenen A Blok, 355 Numaralı Dairenin Önerilen Planı Kapalı ve Açık Hali

A) İncelenen A Blok, 17 Numaralı
Dairenin Orijinal Hali

B) Önerilen, Dönüşebilir Mobilya ile
Kullanımı

Şekil 38. A Blok 355 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Kanepenin Yerine Önerilen, Gündüz Kanepenin Akşam Yatağına Dönüşebilen Mobilya Kullanımı K.4 Kamera Açısı A6

Kaynakça: wayfair.com/furniture/pdp/maximahouse-aladino-murphy-bed-with-mattress-w004091052.html, 2022

A) İncelenen A Blok, 355
Numaralı Dairenin Orijinal Hali

B) Önerilen, Dönüşebilir ve
Genişleyebilir Mobilya ile

Şekil 39. A Blok 355 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Masa Yerine Önerilen,
İhtiyaca Göre Genişleyebilen Masa Kullanımı K.5 Kamera Açısı A4

Kaynakça: [pinterest.com](https://www.pinterest.com), 2022

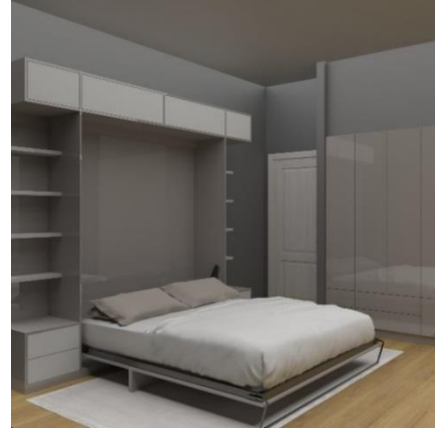
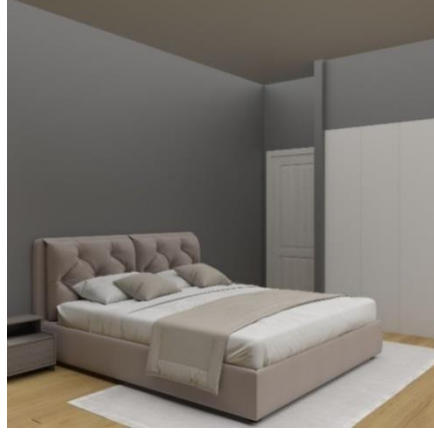
A) İncelenen A Blok, 355
Numaralı Dairenin Orijinal Hali

B) Önerilen, Dönüşebilir Mobilya ile
Kullanılanımı

Şekil 40. A Blok 355 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Sandalye Yerine Önerilen,
İçerisinde Katlanır Sandalye Depolanabilen Çok İşlevli Dolap Kullanımı K.4
Kamera Açısı A5

Kaynakça: [etsy.com/market/murphy_table](https://www.etsy.com/market/murphy_table), 2022

A) İncelenen A Blok, 355
Numaralı Dairenin Orijinal Hali

B) Önerilen, Dönüştürülebilir Mobilya ile
Kullanılımı

Şekil 41. A Blok 355 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Yatak Yerine Önerilen,
Dönüştürülebilir Yatak Kullanımı K.6 Kamera Açısı A3

Kaynakça: thespruce.com/best-murphy-beds-5210343, 2022

C. Avangart İstanbul

- Avangart İstanbul 1+0 Plan İçin Öneriler Şu Şekildedir;

A) Önerilen B Blok, 44 Numaralı
Dairenin Planı Kapalı Hali

B) Önerilen B Blok, 44 Numaralı
Dairenin Planı Açık Hali

Şekil 42. İncelenen B Blok, 44 Numaralı Dairenin Önerilen Planı Kapalı ve Açık Hali

A) İncelenen B Blok, 44 Numaralı
Dairenin Orijinal Hali

B) Önerilen, DönüŖebilir Mobilya ile
Kullanılanımı

Ŗekil 43. B Blok 44 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Kanepenin Yerine Önerilen, Gündüz Kanepenin AkŖam Yatağa DönüŖebilir Mobilya Kullanımı K.3 Kamera Açısı A6

Kaynakça: resourcefurniture.com/product/oslo-215/, 2022

A) İncelenen B Blok, 44 Numaralı
Dairenin Orijinal Hali

B) Önerilen, DönüŖebilir Mobilya ile
Kullanılanımı

Ŗekil 44. B Blok 44'de Kullanılan Sabit Tek KiŖilik Yatak Yerine Önerilen, Gündüz Çalışma Masası Gece Yatağa DönüŖebilir Çok İşlevli Mobilya Kullanımı K.4 Kamera Açısı A9

Kaynakça: expandfurniture.com/product/italian-wall-bed-desk-vertical/, 2022

- Avangart İstanbul 1+1 Plan İçin Öneriler Ŗu Ŗekildedir;

A) Önerilen B1 Blok, 96 Numaralı
Dairenin Planı Kapalı Hali

B) Önerilen B1 Blok, 96 Numaralı
Dairenin Planı Açık Hali

Şekil 45. İncelenen B1 Blok, 96 Numaralı Dairenin Önerilen Planı Kapalı ve Açık Hali

A) İncelenen B1 Blok, 96
Numaralı Dairenin Orijinal Hali

B) Önerilen, Dönüşebilir Mobilya ile
Kullanılanımı

Şekil 46. B1 Blok 96 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Kanepenin Yerine Önerilen, Gündüz Kanepenin Akşam Yatağına Dönüşebilen Mobilya Kullanımı K.4 Kamera Açısı A6

Kaynakça: resourcefurniture.com/product/oslo-215/, 2022

A) İncelenen B1 Blok, 96
Numaralı Dairenin Orijinal Hali

B) Önerilen, DönüŖebilir Mobilya ile
Kullanılanımı

Ŗekil 47. B1 Blok 96 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Sehpa Yerine Önerilen, GeniŖleyebilen ve Yüksekliği Ayarlanabilen Sehpa Kullanımı K.5 Kamera Açısı A8

Kaynakça: [amazon.com/dp/B01EBVNSFM/?tag=getreviewtoda-20](https://www.amazon.com/dp/B01EBVNSFM/?tag=getreviewtoda-20) , 2022

A) İncelenen B1 Blok, 96
Numaralı Dairenin Orijinal Hali

B) Önerilen, DönüŖebilir Mobilya ile
Kullanılanımı

Ŗekil 48. B1 Blok 96 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Yatak Yerine Önerilen, Gündüz Çalışma Masası AkŖam Yatağa DönüŖebilen Rafly Mobilya Kullanımı K.6 Kamera Açısı A7

Kaynakça: [expandfurniture.com/product/italian-wall-bed-desk-vertical/](https://www.expandfurniture.com/product/italian-wall-bed-desk-vertical/),
2022

D. İdealist Cadde

İdealist Cadde 1+1 plan için öneriler şu şekildedir;

A) Önerilen B Blok, 3 Numaralı
Dairenin Planı Kapalı Hali

B) Önerilen B Blok, 3 Numaralı
Dairenin Planı Açık Hali

Şekil 49. İncelenen B Blok, 3 Numaralı Dairenin Önerilen Planı Kapalı ve Açık Hali

A) İncelenen B Blok, 3 Numaralı
Dairenin Orijinal Hali

B) Önerilen, Dönüşebilir Mobilya ile
Kullanılanımı

Şekil 50. B Blok 3 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Kanepenin Yerine Önerilen,
Gündüz Kanepenin Akşam Yatağına Dönüşebilen Mobilya Kullanımı K.3 Kamera Açısı
A6

Kaynakça: resourcefurniture.com/product/oslo-215/ , 2022

İncelenen B Blok 3'te kullanılan sabit kanepeler Şekil 54'de de görüldüğü üzere ihtiyaç durumlarında yatağa dönüşerek çok işlevli mobilya olarak kullanılabilir.

A) İncelenen B Blok, 3 Numaralı
Dairenin Orijinal Hali

B) Önerilen, Dönüşebilir Mobilya ile
Kullanılanımı

Şekil 51. B Blok 3 Numaralı Dairede Kullanılan Sabit Yatak ve Dolap Yerine
Önerilen, Dönüşebilen Yatak ve Çalışma Masasına Dönüşebilen Dolap Kullanımı
K.4 Kamera Açısı A3 – A11

Kaynakça: thespruce.com/best-murphy-beds-5210343 , 2022

İncelenen Optimist Residence projesinde, 39,44 metrekareye sahip olan 1+0 ve 43,26 metrekareye sahip olan 1+1 tipli planlar değerlendirildiğinde sabit donatı ve mobilyalardan oluştuğu görülmektedir. İncelenen mekanların daha fonksiyonlu olarak kullanılabilmesi için dönüşebilir mobilyalar ile öneriler yapılmıştır. Yapılan önerilerde sabit yatak yerine dönüşebilen yatak kullanıldığında kullanıcı mekanı ihtiyaç duyduğu zamanlarda home ofis olarak kullanabilmektedir. 1+0 tipli A blok 17 numaralı dairede kullanıcının çalışma yapması durumunda sadece yemek masasını kullanabileceği görülmektedir. Yapılan öneride gündüz çalışma masası olarak kullanılan mobilya, gelebilecek misafir durumunda çift kişilik bir yatağa da dönüşebilmektedir. Sabit TV yerine arkasında not panosu bulunan hem bir seperatör görevi gören hem de kendi ekseninde dönebilen çok işlevli TV kullanılarak yatma alanı ile oturma alanı birbirinden ayrılmıştır. İncelenen A blok 17 numaralı dairede kullanılan

sabit yemek masası yerine, hem masa hem de sandalyelerin katlanabildiği mobilya önerisi yapılarak alandan tasarruf sağlanmıştır.

1+1 tipli A blok 355 numaralı dairede kullanıcının altı kişilik bir yemek masasına ihtiyaç duyduğu ancak alanın dar olmasından dolayı sığmayan iki sabit sandalyeyi yine sabit olarak kullanılan kanepenin yanında konumlandığı görülmektedir. Yapılan mobilya önerisinde yemek masası uzayan bir mekanizmaya sahip olacak şekilde ve etrafındaki sandalyelerde katlanabilir sandalye olarak kullanılabilir. İhtiyaç durumunda bu sandalyeler yine hem bir çalışma masası hem de depolama görevi gören dolabın içerisinde depolanabilir. A Blok 355'te oturma odasında önerilen kanepeler, ihtiyaç duyulması durumunda alanda yer kaplamadan yatağa dönüşebilmektedir.

İncelenen Avangart İstanbul projesinde, 30,40 metrekareye sahip olan 1+0 ve 50,66 metrekareye sahip olan 1+1 tipli planlar değerlendirildiğinde her ikisinde de ortak olan sabit kanepeler kullanımı görülmektedir. Bunun yerine yine Optimist Residence projesinde önerilen ihtiyaç duyulması durumunda yatağa dönüşerek hem gelebilecek misafir için bir yatma alanı hem de oturma odasında kanepelere dönüşerek alandan tasarruf sağlamaktadır. Bu sayede gündüz oturma odası olarak kullanılan alan, geceleri yatak odası olarak da kullanılabilir. 1+0 tipli B blok 44 numaralı daire incelendiğinde kullanıcının alanın dar olmasından kaynaklı tek kişilik sabit yatak kullandığı ve bir çalışma alanının bulunmadığı görülmektedir. Kullanıcı ihtiyacı göz önünde bulundurulduğunda gündüz bir çalışma masası geceleri ise çift kişilik bir yatağa dönüşen mobilya önerisi yapılmıştır.

1+1 tipli B1 blok 96 numaralı dairede önerilen kanepenin yatağa dönüşmesi durumunda alan daralacağından buna uyumlu olarak genişleyen ve yüksekliği ayarlanabilen sehpa kullanımı önerilmiştir. Son olarak yine B1 blok 96 numaralı dairede yatak odasında sabit yatak yerine geceleri yatak olarak kullanılan mobilya gündüzleri bir çalışma masasına dönüşerek home ofis ortamı sağlamaktadır.

İncelenen İdealist Cadde projesinde, 37,75 metrekareye sahip olan 1+1 B blok 3 numaralı daire incelendiğinde yine Optimist Residence ve Avangart İstanbul projelerinde önerilen gündüz kanepeler gece yatağa dönüşen raflı mobilya önerilmiştir. Yatak odasında ise sabit olan giyinme dolabına ek olarak bir

bölümünün çalışma masasına dönüşmesi kullanıcıya ihtiyaç duyduğu çalışma alanını sağlayacaktır. Odanın gerektiği durumlarda bir home ofis olarak da kullanılabilmesi için dönüşebilen yatak kullanılarak geniş bir kullanım alanı sağlanabilir.

VI.SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanlar için konut kavramı her zaman önemini koruyan ve gelişmeye açık bir konu olmuştur. Daha önce sert iklimlerden ve vahşi yaşamdan korunmak için kullanılan mağara, ağaç kovuğu, çadır gibi yapılar zamanla evrilerek konut yapılarına dönüşmüştür. Her yapı, toplumun belirli bir ihtiyacını karşılamak için belirli bir fiziki mekân, dönemin yapı tekniklerine göre bazı malzemelerle çevrelenerek şekillendirilmiştir. Bu mekânlar ise insanoğlunun yiyecek, barınma, korunma gibi ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli araç ve gereçlerin gelişmesine sebep olmuş ve mobilya kavramı doğmuştur. İnsanların uzaydaki yaşamlarını ve etkinliklerini sağlayan bu araçların (malların) konumu, kalitesi, yoğunluğu ve görünümü mekân algısında etkilidir. Bu nedenle kullanıcıların fizyolojik boyutlarına uygunluklarının yanı sıra malzeme, renk ve doku açısından da mekânın diğer unsurlarıyla (mekânı bağlayan yüzeylerin şekli, rengi ve dokusu) beraber düşünülmelidir.

İlk mobilyalar sadece ihtiyaçlar için kullanılmıştır. Ancak zamanla toplumda meydana gelen değişimlerin etkisi mobilyaların farklılaşmasına yol açmış ve mobilya sadece beklenen işlevi yerine getirmek için değil aynı zamanda sosyal ve ekonomik bir sembol olarak da kullanılmıştır. Eski çağlarda mobilyalar sosyal statü ve zenginlik sembolü olarak görülmüş, abartılı motiflere sahip, oymalı ve işlemeli mobilyalar tercih edilmiştir. Sanatta çeşitli eğilimlerin ortaya çıkmasıyla birlikte mobilya daha basit hale geldi ve işlevselliği bir öncelik haline gelmiştir.

Günümüzde ekonomik gelişmelerle birlikte küçülen mekân kavramı yaşamlarımıza dâhil olmuştur. Küçülen mekânlar, daha büyük alanlarda sağlanan tüm işlevleri yerine getirebilir. Özellikle dar iç mekânların kullanılabilirliği, içerdikleri mobilyaların işlevselliği ile belirlenir. Fonksiyon ana tasarım öğesidir. Tabii ki tasarlanan mobilyaların kime göre tasarlandığı da önemlidir. Mobilyayı kullanacak kişinin antropometrik boyutlarına ek olarak, mobilya tasarımı veya seçimi, kullanıcının kültürü, sosyal durumu, ekonomik durumu ve kullanıcının

kendine özgü karakterini yansıtan özelliklerden etkilenir. Mekânlar ve mobilyalar, yaşayanların düşünce, duygu ve görüşlerini yansıtır ve hayatlarını şekillendirir. Kişi yaşadığı yeri kendi zevkine göre donatır, bu nedenle ekipman seçiminde bireyselliğini yansıtır. Bu bağlamda sadece mobilyada değil konutta da kullanıcıların ihtiyaç ve istekleri tasarımda ana veri olarak ele alınmalı, esnek konut tasarımı bir gereklilik olarak görülmelidir.

Bir konutun iç kısmındaki mobilyaların esnekliği ve işlevselliği, alanın farklı işlevler için kullanılmasına izin vermek veya bölme yoluyla küçük ve özel alanların yaratılması, armatürlerin eklenmesi, çıkarılması, taşınması, birleştirilmesi, ayrılmasıyla gerçekleştirilebilir. Yardımcı bir unsur olan mobilyalara verilen bu görevler, sadece konutun iç kısmındaki yaşamı kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda maksimum hizmet veren mekânlar yaratır. Kullanıcının ihtiyaçları paralelinde yeni yaşam ihtiyaçlarına göre üretilen çok fonksiyonlu mobilyalar, sadece kullanıcının ihtiyaçlarını karşılamakla kalmaz, aynı zamanda birden fazla işlevi yerine getirdiği için yerden de tasarruf sağlar.

Çalışma kapsamında sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmeler irdelenmiştir. Bu kapsamda çalışma dünyanın sayılı metropol şehirlerin biri olan İstanbul ile sınırlandırılmıştır.

İstanbul küreselleşme sürecinden ilk ve en çok etkilenen şehir olmuştur. Bununla beraber hızlanan sosyal ve ekonomideki dönüşüm demografik dinamikleri, mimari görünümü ve toplumsal tabakalaşma kalıpları açısından da dönüşüm gerçekleşmiştir. Diğer modern kapitalist kentlerde olduğu gibi İstanbul son yıllarda sosyal ayrışmanın mekândaki yansıması olan işlevsel-mekânsal ve sosyo-mekânsal farklılaşmaya tanıklık etmiş ve farklı sosyal sınıflar mekânsal, sembolik veya mimari olarak birbirinden ayrılmıştır. Yerleşim alanlarının ayrıştırılması aynı zamanda kentsel yaşamın mekânsal ve toplumsal parçalanmasını da yansıtmaktadır. Yapılan çalışma ile elde edilen bulgular ve incelenen konutlar genel olarak değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşılmaktadır;

İncelenen Optimist Residence, Avangart İstanbul ve İdealist Cadde projelerinin sahip olduğu metrekare aralığı 30,40 ile 50,66 arasında değiştiği görülmektedir.

Küçük metrekarelere sahip olan bu konutların çok fonksiyonlu olarak kullanılmamasının nedenleri içindeki sabit donatı ve mobilyalardan kaynaklanmaktadır.

Bu mekânların çok fonksiyonlu olarak kullanılabilmesi için dönüştürülebilir mobilyalar kullanılmalıdır.

İncelenen 1+0 ve 1+1 plan tiplerinden oluşan konutlarda ihtiyaca yönelik dönüştürülebilir mobilya önerileri yapılarak mekânların daha fonksiyonel olarak kullanılması mümkün kılınabilir.

Sosyal, kültürel ve ekonomik alanlardaki gelişmeler, refah sağlayamadığı durumda ailelerin dolayısıyla ile konutların küçülmesine neden olmuştur.

Küçülen konutlar için tasarlanan/üretilecek mobilyaların çok fonksiyonlu ve kompakt olmaları gerektiği incelenen projeler üzerinden tespit edilmiştir.

VII. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- ASLANOĞLU, R. (2000) **Kent, Kimlik Ve Küreselleşme**, Ezgi Kitabevi. Bursa.
- DORU, İ., ÇAĞLAYAN, S., DAYANIR, A., KAHYA, Y., BAYRAKÇI, O., GÜLSOY,S., KALKAY, D., SOLMAZ, E. VE ALTUN, F. (2020). **Kelebek Etkisi Çalışma Yaşamında Değişim Ve Dönüşüm**, Kriter Yayınevi. İstanbul.
- EZGİ, U. (1999) **Mimarlıkta Süreç, Kavramlar Ve İlişkiler**, İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- GÜR, Ş. Ö., (2000), **Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü**, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları 1. Baskı, Nisan , İstanbul
- GÜVENÇ, B. (1984), **İnsan Ve Kültür**, Remzi Kitap Evi, 4. Baskı, İstanbul
- KONGAR, E. (1981), **Toplumsal Değişme Kuramları Ve Türkiye Gerçeği**, Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- KONGAR, E. (2005), **Kültür Üzerine**, Remzi Kitabevi, Sekizinci Basım, İstanbul
- ÖZKALP, E. (2013) **Kültür Ve Kültürel Değişme Davranış Bilimler I**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir
- RAPOPORT, A., (1969). **House Form And Culture Englewood Cliffs**, N.J. Prentice-Hall
- RAPOPORT, A., (1969). **The Pueblo And The Hogan: A Cross Cultural Comparison Of Two Responses To An Environment İn Oliver P. (Ed.) Shelter And Society**, London, Uk: Barrie & Radcliff
- YETER, E. (2008) **Kentsel Gelişme Ve Kültür Değerleri**, Tarihi Kentler Birliği Yayını, İstanbul.

MAKALELER

- AYAYDIN, Y. (1995) Toplu Konut Tasarımlarında, Kullanım Esnekliğini Sağlamaya Yönelik Arayışlar, **Bina Yapımında Güncel Yaklaşımlar Sempozyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi

- AZITEPE, M. ŞİMŞEK TOLACI, S.(2020) Sosyal, Kültürel Farklılıkların Konut Yapıları Üzerine Etkisi: Antalya Balbey Ve Haşım İşcan Mahalleleri, **Journal Of Social And Humanities Sciences Research Uluslararası Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi**, 7(53), s. 1185-1204.
- BOWEN, G. A. (2009). Document Analysis As A Qualitative research method. **Qualitative research journal**, 9 (2), s. 27-40.
- BURDURLU, E. VE EJDER, E. (1999) Dar Hacimli Toplu Konutlara Uygun Modüler Mobilya Tasarımı, **I. Uluslararası Mobilya Kongresi**, s. 335-661.
- ÇEÇEN, A. (1983) Anayasa Ve Kültür, **Amme İdaresi Dergisi**, 16 (3), s. 48-64
- GÖKTÜRK, A. (1996). Zorunlu Göç Ve Bir Kent: Diyarbakır, **II. Ulusal Sosyoloji Kongresi Toplum Ve Göç**, Die Ve Sosyoloji Derneği, Mersin
- KAYAN, A. (2013). Gap Bölgesinde Kentleşmeden Doğan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri, **Dicle Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 2, 3, s. 24-43.
- KELEŞ, R. (2010) Türkiye’de Kentleşme Kime Ne Kazandırıyor?, **İdeal Kent**, 1, s. 28-31.
- KIRŞAN, Ç. ÇAĞDAŞ, C. (2005), Etnik Kimlik Ve Eysel Mekân, Konut Değerlendirme Sempozyumu 2004, **İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları**
- KOÇAK, H. (2011). Kent-Kültür İlişkisi Bağlamında Türkiye’de Değişen Ve Dönüşen Kentler, **Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi II**, s. 259-269.
- LAWRENCE, R. Y. (1987), What Makes A House, **Environment Behavior**, Vol.19, No: 2 March.
- MEYDAN YILDIZ, S. G. (2018) Kültürün Mekânsal Değişimler Üzerindeki Etkisi, **Gazi İktisat Ve İşletme Dergisi**; 4(3), s. 173-184
- ÖZÇELİK, Ö. VE KAPROL, T. (2017). İç Mekân Örgütlenmesinde Esneklik Ve Fonksiyonellik Kavramı Bağlamında Mekânın Değerlendirilmesi Ve Düzenlenmesi, **İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi**, 6(3), s. 301-312.

TEZLER

- AÇAR, H.E. (2004) Konut Tasarımında Yeni Kavramlar Ve Tek Ev Mimarisindeki Biçimsel Yansımaları, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- ALGA, R. (2005) Yaşam Döngüsüne Bağlı Olarak Konut Tasarımını Etkileyen Faktörler, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- ALTIOK, H.Z. (2007) Belirsizlikten Doğan Esneklik Kavramının Konut İç Mekân Ve Donatı Elemanları Tasarımına Etkileri, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- ARSLAN ÇOLAK, İ. (2019) Mikro Konutlar Üzerine Bir İrdeleme, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- BAYRAM, Z. (2011) İşlevsellik Ve Esneklik Bağlamında Konut İç Mekân Tasarımında Mobilya Kullanımı, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- BELENTEPE, A. (2019). ‘Mikro Konutların İç Mekân Tasarımının İncelenmesi / The Survey Of Interior Design İn Microdwellings’, Yüksek Lisans
- ENGİN, D. (2011). Günümüz Mobilya Tasarımının Zaman İçinde Değişen İnsan Gereksinimleri Işığında İncelenmesi, (Doctoral Dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- GEZER, Y. (2014) Dar Alanlı Konut Mekânlarında Kullanılan Ve Fonksiyonel Esneklik Gösteren Mobilyalar, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsüyüksek Lisans Tezi
- GÜNDOĞDU, N. S. (2019) Nüfus Artışına Bağlı Olarak Yaşam Alanı Değişimi: Dar Alanlı Konutlar, Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- UYANIKER KIRBAŞ, F. (2017) Neoliberalizmin Kent Üzerindeki Sosyo-Mekânsal Etkisi: Ankara Örneği, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi

- KÜRŞAT, Ş. F. (2006), Küçük Konutlarda İç Mekân Tasarım Yöntemleri Ve Uygulama Örnekleri, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- NERGİZ, F. Minimalist Mekânların Tasarım Özellikleri Ve Görsel Niteliklerinin Mimarlığın Bazı Temel Öğeleri Aracılığıyla Konut Tipolojisi Kapsamında İncelenmesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), 2005.
- ÖZÇELİK, Ö. Esnek Mekân Ve Mobilya Anlayışı İçinde Dönüşebilirlik, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), 2016
- ÖZKARAMAN, M. Türkiye’de 1800-2004 Yılları Arasındaki Değişim Süreci İçinde Tasarımı Etkileyen Faktörler Ve Bir Örnek Olarak Mobilya Üretimi Modeli, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, (Doktora Tezi), 2004.
- ÖZTURAN, Ö. Çağdaş Kent Yaşamında Teknolojik Gelişmelerin Kısıtlı Konut İç Mekân Biçimlenişine Etkileri, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), 2008
- SADIKOĞLU, H. Mevcut Konut Stokunda Yenileştirme Yaklaşımları: 1930-1970 Dönemi Modern Konut Yerleşmelerine Yönelik Bir Model Önerisi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, (Doktora Tezi), 2016.
- SALEBI, S. Konutlarda Kısıtlı Mekân Tasarımına Çağdaş Yaklaşımlar, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), 2015.
- SAVAŞ, M. Mikro Konutlarda Mekân Organizasyonunun İklimsel Tasarım Parametreleri Üzerinden İncelenmesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), 2019.
- SAVAŞ, S. Kısıtlı Mekân-Mobilya Çözümlerinde Çağdaş Yaklaşımlar, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü , (Yüksek Lisans Tezi), 2011.
- SEÇER, F. Teknolojik Gelişmelerin Konut İç Mekan Tasarımına Etkisi Ve Akıllı Evler, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, (Sanatta Yeterlik Tezi), 2006.

- TAŞKIN, V. Küresel Kent Söyleminin Kentsel Mekâna Ve Mimarlığa Etkisi: İstanbul Örneği, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), 2016.
- TERECE, Z. 1950 Sonrası Türkiye'de Modern Mobilya Tasarım Ve Üretimi / Modern Furniture Design And Production In Turkey After 1950's', (Yüksek Lisans Tezi), 2017.
- TUNCEL, A. Mobil Konutlarda İç Mekân Organizasyonu Ve Mobil Mekânların Tarihsel Gelişim Süreci, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), 2007.
- UZEL, N. Esnek Ve Adapte Olabilir Konutlar İçin Değerlendirme Rehberi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), 2001.
- YILDIRIM, K. Konut İç Mekân Tasarımında Çağdaş Ve Teknolojik Çözümler, Beykent Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), 2019.
- YILMAZ, Ç. Konut Üzerine Ütopylar, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), 2007.
- ZEYLAN, K. 19. Yüzyıl Sonrası Türkiye'de Toplumsal Değişimlerin Konut Mekânına Etkisi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), 2009.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- URL-1, <http://www.tdk.gov.tr> , (Erişim tarihi: 14.05.2021)
- URL-2, <https://tr.pinterest.com/pin/436567757614995872/visual-search/?x=16&y=16&w=517&h=654> , (Erişim Tarihi: 06.06.2021)
- URL-3, <https://tr.pinterest.com> , (Erişim Tarihi: 07.02.2022)
- URL-4, <https://tr.pinterest.com/>, (Erişim Tarihi: 07.11.2021)
- URL-5, <https://listelist.com/yaratici-mobilya-tasarimlari/>, (Erişim Tarihi: 06.06.2021)
- URL-6, <https://www.optimistresidence.com/galeri> , (Erişim Tarihi: 03.06.2022)

- URL-7, <http://www.avangartistanbul.com/> , (Erişim Tarihi: 05.06.2022)
- URL-8, <https://www.idealiscadde.com/>, (Erişim Tarihi: 05.06.2022)
- URL-9,<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayal%C4%B1N%C3%BCfus-Kay%C4%B1t-Sistemi-Sonu%C3%A7lar%C4%B1-2021-45500&dil=1>, Erişim Tarihi: (13.06. 2022)
- URL-10, https://idealiscadde.com, (Erişim Tarihi: 05.06.2022)
- URL-11,<https://thespruce.com/best-murphy-beds-5210343>,(Erişim Tarihi: 05.06.2022)
- URL-12, <https://resourcefurniture.com/product/oslo-215/>, (Erişim Tarihi: 05.06.2022)
- URL-13, <https://expandfurniture.com/product/italian-wall-bed-desk-vertical/>, (Erişim Tarihi: 05.06.2022)
- URL-14, <https://amazon.com/dp/B01EBVNSFM/?tag=getreviewtoda-20>,(Erişim Tarihi: 05.06.2022)
- URL-15, https://etsy.com/market/murphy_table, (Erişim Tarihi: 10.06.2022)
- URL-16, <https://wayfair.com/furniture/pdp/maximahouse-aladino-murphy-bed-with-mattress-w004091052.html>, (Erişim Tarihi: 08.06.2022)
- URL-17, <https://https://www.amazon.co.uk/VBARV-Folding-Extendable-Kitchen-Restaurant-1-4m/dp/B09FM14TCW>, (Erişim Tarihi: 07.06.2022)
- URL-18, <https://mixoryshop.com/products/rotating-tv-background-wall>, (Erişim Tarihi: 9.06.2022)

DIĞER KAYNAKLAR

HASOL, D. (2014). **Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü (13. Baskı)**. Yem Yayınları, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Ad- Soyad:

ÖĞRENİM DURUMU:

Lisans:

Yüksek Lisans:

Yabancı Dil:

YAYINLAR: